

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Π.Μ.Σ. «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ»**

ΤΡΙΠΟΛΗ, 07/01/2013

Εποπτεύουσα Καθηγήτρια

Κα Πέτρον Αναστασία

ΘΕΜΑ : ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ / ΔΟΜΗ

	<u>Σελ.</u>
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' : ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

A.1. Τι είναι η παγκοσμιοποίηση και γιατί υπάρχει.....	6
A.2. Πότε ξεκίνησε η παγκοσμιοποίηση.....	7
A.3. Παγκοσμιοποίηση – ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία.....	8
A.4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα παγκοσμιοποίησης.....	9
<i>A.4.1. Πλεονεκτήματα.....</i>	<i>9</i>
<i>A.4.2. Μειονεκτήματα.....</i>	<i>12</i>
A.5. Οι πιθανές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης.....	15
A.6. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης.....	16
<i>A.6.1. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλεια.....</i>	<i>16</i>
<i>A.6.2. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης στην εκπαίδευση.....</i>	<i>16</i>
<i>A.6.3. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης στους ρόλους του κράτους.....</i>	<i>18</i>
A.7. Ο ρόλος της τεχνολογίας και πως επιδρά η ανάπτυξη της στην παγκοσμιοποίηση.....	20
A.8. Οι παράγοντες που διαμόρφωσαν το κύμα παγκοσμιοποίησης τις δεκαετίες 1980 και 1990.....	21
A.9. Οι μακροοικονομικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

B.1. Οικονομική ανάπτυξη και οι διαφορετικές απόψεις.....	25
B.2. Πώς η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη...26	26
B.3. Παγκοσμιοποίηση και σύγχρονη οικονομική ανάπτυξη.....	28
B.4. Μπορεί η οικονομική παγκοσμιοποίηση να προωθήσει την ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες ;	29
B.5. Τι επιρροή έχει η οικονομική παγκοσμιοποίηση στην μακροοικονομική αστάθεια.....	30
B.6. Ο ρόλος των θεσμών και της διακυβέρνησης στ' αποτελέσματα της	

παγκοσμιοποίησης.....	32
-----------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ - ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Γ.1. Εισοδηματική ανισότητα.....	33
Γ.2. Παγκοσμιοποίηση και ανισότητα.....	34
Γ.3. Οικονομική παγκοσμιοποίηση και κοινωνικό κράτος (κοινωνικές ανισότητες).....	36
Γ.4. Η αστάθεια της ανισότητας.....	38
Γ.5. Χρειάζεται να αντιμετωπιστεί η ανισότητα ;	40
Γ.6. Ιδέες για την αντιμετώπιση της ανισότητας χωρίς να πλήττεται η ανάπτυξη.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ : ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Δ.1. Τι είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο ;.....	43
Δ.2. Οικονομικές πτυχές της αναπτυξιακής πολιτικής της Ε.Ε.....	45
Δ.3. Η διαχείριση της παγκοσμιοποίησης από τους ευρωπαίους.....	47
Δ.4. Η Ευρώπη των δύο ταχυτήτων : Βορράς εναντίον Νότου.....	47
Δ.5. Το μέλλον του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου την εποχή της παγκοσμιοποίησης.....	48

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	52
--------------------------	-----------

ΠΗΓΕΣ.....	54
-------------------	-----------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ερώτημα για το εάν η παγκοσμιοποίηση είναι ευεργετική ή όχι είναι ακόμα αναπάντητο και πολύ αμφιλεγόμενο. Ανεξαρτήτως από τα μειονεκτήματα της , είναι γενικώς αποδεκτό ότι η παγκοσμιοποίηση εξαπλώνεται ταχύτατα σε όλο τον κόσμο.

Έχετε ποτέ αναρωτηθεί για το πόσο κοντά είναι τα διαφορετικά έθνη του κόσμου στην εποχή μας ; Εάν επισκεφτείτε ένα εμπορικό κέντρο στην Αθήνα θα βρείτε αγαθά για όλα τα γούστα, τα οποία έχουν εισαχθεί από άλλες χώρες. Θα βρείτε ηλεκτρονικά εξαρτήματα παραγμένα στην Μαλαισία , κινητά τηλέφωνα παραγμένα στην Ινδία κ.τ.λ. Η κατάσταση αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην Ελλάδα , αλλά ολόκληρος ο κόσμος είναι αντιμέτωπος με το ίδιο σενάριο.

Πλήθος αγαθών , υπηρεσιών και επενδύσεων μεταφέρονται μεταξύ των εθνικών συνόρων ταχύτατα. Οι στατιστικές δείχνουν ότι περίπου \$ 8,9 τρισεκατομμύρια αγαθών συναλλάσσονται μεταξύ συνόρων και \$ 2,1 τρισεκατομμύρια υπηρεσιών παρέχονται μεταξύ διαφορετικών εθνών (Hill, 2009).

Σχετικά όμως με την σημασιολογία της έννοιας παγκοσμιοποίησης παραμένει ένα αμφιλεγόμενο θέμα. Οι οικονομολόγοι συγκεντρώνονται στην μεταφορά αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων σε ολόκληρο τον κόσμο. Η Πολιτική Επιστήμη στρέφεται στον ρόλο των Διεθνών Οργανισμών, ενώ κάποιες άλλες επιστήμες όπως η Ανθρωπολογία και η Κοινωνιολογία δίνουν έμφαση στην αλληλεπίδραση των διαφορετικών κουλτούρων.

Μια συνηθισμένη έννοια της λέξης παγκοσμιοποίησης είναι η διαδικασία αλληλεπίδρασης διαφορετικών οικονομιών παγκοσμίως. Η παγκοσμιοποίηση είναι η αλληλεπίδραση των ανθρώπων, των κυβερνήσεων και των επιχειρήσεων των διαφορετικών χωρών.(Rothenberg, 2003)

Ο κύριος σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να εξηγήσει το πώς η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη. Η ιδέα της οικονομικής ανάπτυξης αναφέρεται στην διαδικασία βελτίωσης των οικονομικών ευκαιριών, στην ποιότητα των ανθρωπίνων ζωών και στην μείωση της φτώχειας. Καλύτερες εγκαταστάσεις υγείας καλύτερη εκπαίδευση , καθαρό περιβάλλον και καλύτερη χρησιμοποίηση των πηγών ενέργειας είναι τα πιο σημαντικά στοιχεία που συνθέτουν την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον η δίκαιη κατανομή των αγαθών και υπηρεσιών είναι μέρος της οικονομικής ανάπτυξης. Ένα σωστό σχέδιο κατανομής που περιλαμβάνει καλά σχεδιασμένο σύστημα μεταφορών έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την καλύτερη μεταφορά των αγαθών και των υπηρεσιών αλλά και την βελτίωση της κινητικότητας εργασίας (Henderson, 2007)

Η παγκοσμιοποίηση έχει αλλάξει την εικόνα της παγκόσμιας οικονομίας , αυξάνοντας το εμπόριο μεταξύ χωρών , τις συναλλαγματικές συναλλαγές , την ελεύθερη ροή κεφαλαίου, την ελεύθερη μετακίνηση των ατόμων και την ελεύθερη διακίνηση πληροφοριών. Η

παγκοσμιοποίηση έδωσε νέα ώθηση στις επιχειρήσεις παγκοσμίως. Τώρα πλέον ο στόχος αγοράς δεν είναι μόνο η εγχώρια αγορά αλλά η παγκόσμια . (Intrilligator, 2003)

Η παγκόσμια οικονομία συνθέτεται από πολλούς παράγοντες και η παγκοσμιοποίηση έχει επηρεάσει το κάθε παράγοντα ξεχωριστά , άμεσα ή έμμεσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' : ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

A.1. Τι είναι η παγκοσμιοποίηση και γιατί υπάρχει :

Μεγάλη έρευνα έχει πραγματοποιηθεί στο παρελθόν σχετικά με την παγκοσμιοποίηση ενώ για τις επιδράσεις της στην οικονομική ανάπτυξη δεν έχει συζητηθεί με λεπτομέρεια.

Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μια νέα έννοια. Στο παρελθόν οι άνθρωποι συνήθιζαν να ταξιδεύουν σε άλλα μέρη για ν' αποκτήσουν τον έλεγχο άλλων περιοχών, για ν' ανακαλύψουν έναν καλύτερο τρόπο ζωής , ν' ανακαλύψουν νέα μέρη και να δημιουργήσουν κέρδη από την πώληση αγαθών σε διάφορες περιοχές. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες λάμβαναν χώρα χιλιάδες χρόνια πριν. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η πρώτη μορφή παγκοσμιοποίησης ξεκίνησε από τους Έλληνες, τους Ρωμαίους, τους Αιγύπτιους και τους Βαβυλώνιους.

Οι στατιστικές δείχνουν ότι η παγκοσμιοποίηση εξαπλώνεται πολύ γρήγορα σε όλο τον κόσμο. Η παγκόσμια οικονομία εξαπλώνεται από το 1950. Έως το 2004 ο όγκος των συναλλαγών εμπορευμάτων έχει επεκταθεί 7,5 φορές. (Farrell, 2007)

Η παγκοσμιοποίηση είναι μια αμφισβητούμενη έννοια η οποία αναφέρεται στην συρρίκνωση του χώρου και του χρόνου. (Steger, 2009) Σύμφωνα με έναν άλλο ορισμό η παγκοσμιοποίηση είναι η μείωση ή εξάλειψη των κρατικά επιβαλλόμενων περιορισμών στις συναλλαγές πέρα των συνόρων και το ολόένα πιο ολοκληρωμένο και σύνθετο παγκόσμιο σύστημα παραγωγής και συναλλαγών που έχει προκύψει ως αποτέλεσμα. (Palmer, 2002)

Γενικά όμως με την στενή έννοια , η παγκοσμιοποίηση περιγράφει την αυξανόμενη διεθνοποίηση της παραγωγής , της κατανομής και της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Σε μια ευρύτερη έννοια , αναφέρεται στην επέκταση των παγκόσμιων δεσμών, την οργάνωση της κοινωνικής ζωής σε παγκόσμια βαθμίδα και στην ανάπτυξη της παγκόσμιας συνείδησης , ως εκ τούτου στην εδραίωση της παγκόσμιας κοινωνίας. Αποτελεί μια σύνθετη οικονομική , πολιτική, πολιτιστική και γεωγραφική διαδικασία στην οποία η κινητικότητα του κεφαλαίου, των οργανισμών , των ιδεών και των ανθρώπων λαμβάνουν χώρα με μια αυξανόμενη παγκόσμια ή συναλλακτική μορφή.

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στην διαδικασία προώθησης της ένταξης της παγκόσμιας οικονομίας μέσω του εμπορίου και των επενδύσεων. Η πολιτική παγκοσμιοποίηση αναφέρεται κατά ένα μέρος στην αυξανόμενη τάση προς την πολυμορφία. Η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στην παγκόσμια πολιτιστική τυποποίηση. Είναι η διαδικασία κατά την οποία οι προτιμήσεις των ατόμων γίνονται κοινές στα διάφορα κράτη, π.χ. ταινίες του Hollywood , McDonald's ή sushi. Η γεωγραφική παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στην τάση εντατικοποίησης των συνδέσεων μεταξύ των ανθρώπων σε πολύ διαφορετικές χωρικές και χρονικές κλίμακες. Η μείωση των συνόρων της πραγματικής και φανταστικής αλληλεπίδρασης των συνόρων οφείλεται στην ταχύτατη πρόοδο της τεχνολογίας μεταφορών και επικοινωνιών.

Η παγκοσμιοποίηση συνθέτεται από τρία βασικά στοιχεία :

1) Την εξάπλωση των αγορών

Τεχνολογική βελτίωση και κυβερνητική απορρύθμιση βοηθούν στην καθιέρωση συναλλακτικών μεθόδων στην παραγωγή , στο εμπόριο και στην χρηματοοικονομία. Αυτές οι μέθοδοι εξαπλώνονται τώρα ταχύτατα.

Στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών , προχωρημένες μέθοδοι επικοινωνίας και νέες τεχνικές παραγωγής βοηθούν να καθιερωθούν πλαίσια παραγωγής και εμπορίου μεταξύ χωρών έτσι ώστε η ποιότητα και η ταχύτητα των αγαθών και υπηρεσιών ν' αυξάνεται γρήγορα ανά την υφήλιο. Επίσης , στις χρηματοοικονομικές αγορές , η παγκοσμιοποίηση διευκολύνεται από χρηματοοικονομικά μέσα που επιτρέπουν την ευρεία ποικιλία υπηρεσιών που μπορούν ν' αγοραστούν και να πωληθούν στην παγκόσμια οικονομία.

2) Τον μετασχηματισμό της πολιτικής

Το δεύτερο στοιχείο της παγκοσμιοποίησης είναι οι προκλήσεις του κράτους και των θεσμών. Εξαιτίας των πολιτικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των εθνών , η πολιτική δύναμη και οι πολιτικές δραστηριότητες θα διαδοθούν ευρέως κατά μήκος των συνόρων. Παγκόσμια θέματα όπως τ' ανθρώπινα δικαιώματα , η προστασία του περιβάλλοντος απαιτούν θεσμούς για να συντονίσουν τις πολιτικές των κρατών. Έτσι , η γνήσια πολιτική κατάσταση μπορεί ν' αλλάξει. Τα πολιτικά όρια ενός έθνους γίνονται λιγότερο σημαντικά.

3) Η εμφάνιση νέων κοινωνικών και πολιτικών κινήματων

Εξαιτίας των προχωρημένων συστημάτων επικοινωνίας και μέσων μαζικής επικοινωνίας όπως το internet , τα βιβλία και τη μουσική, διεθνείς ιδέες και αξίες μπορούν εύκολα να μεταφερθούν μεταξύ χωρών και αναπτύσσουν νέα παγκόσμια κουλτούρα η οποία μπορεί να εμπνεύσει νέες κοινωνικές και πολιτικές ιδέες και κινήματα.

A.2. Πότε ξεκίνησε η παγκοσμιοποίηση :

Είναι ευρέως γνωστό ότι η παγκοσμιοποίηση είναι πολύ διαδεδομένη , αλλά ειδικά τις τελευταίες δύο ή τρεις δεκαετίες έχει επιταχυνθεί σημαντικά ο ρυθμός της. Μια παγκόσμια οικονομία με νόημα δεν θα μπορούσε να προκύψει ενώ το συναλλακτικό κόστος ήταν απαγορευτικό ή πολύ υψηλό και πριν υπήρχαν σημαντικές μειώσεις σε αυτό.

Η παγκοσμιοποίηση από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο συχνά θεωρείται επανάληψη της διαδικασίας που δρομολογήθηκε στο τέλος του 19ου αιώνα η οποία διακόπηκε και επανήρθε κατά τη διάρκεια της παύσης του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και της μεγάλης ύφεσης. Μερικοί έχουν υποστηρίξει ότι η παγκόσμια οικονομία ξεκίνησε πολύ νωρίτερα, κατά τον 15^ο αιώνα.

Είναι δύσκολο να υποστηριχθεί ότι το αρχικό διεθνές εμπόριο θα μπορούσε να έχει επηρεάσει πολύ περισσότερο το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα εμφανιζόταν.

Πρώτον, υπήρχε μεγάλη παραγωγή με πολύ λίγη εμπορευματοποίηση και περιορισμένη αγορά χρήματος. Μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα το σύστημα της αγοράς είχε διεισδύσει σημαντικά μόνο σ' ένα μικρό αριθμό βιομηχανικών χωρών της βορειοδυτικής Αμερικής. Οποδήποτε αλλού, η διείσδυση στο σύστημα αγοράς ήταν μηδαμινό, περιορισμένο αρχικώς σε περιοχές που αποτελούσαν αστικά κέντρα, σε περιοχές με αποικιακή επιρροή και νησιά της εμπορευματοποίησης λόγω της Ευρωπαϊκής ζήτησης. Στις αρχές του 1950 είχε παρατηρηθεί ότι οι περισσότεροι άνθρωποι του κόσμου ικανοποιούσαν τις ανάγκες τους από την δική τους παραγωγή και καταλάβαιναν αυτά που έκτρεφαν ή δημιουργούσαν.

Ένας δεύτερος λόγος της σημαντικότητας της παγκοσμιοποίησης πριν τα μέσα του 19^{ου} αιώνα είναι ότι λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς και άλλων εμποδίων στο εμπόριο, το μικρό εμπόριο γινόταν επί το πλείστον σε τοπικά παζάρια. Τρίτον, ενώ ήταν κρίσιμο στην άνοδο και στην πτώση μερικών κρατών, το εμπόριο πιθανόν είχε μικρή επιρροή στην ζωή του μεγαλύτερου τμήματος του πληθυσμού.

Υψηλότερα μερίδια εμπορίου συχνά ερμηνεύονταν ως αλλαγή από τις εγχώριες στις αλλοδαπές πωλήσεις, που υπονοεί έναν μεγαλύτερο βαθμό ολοκλήρωσης της αγοράς. Γύρω το 1500 στην Ευρώπη υπήρχαν περίπου 500 ανεξάρτητες πολιτικές μονάδες. (Tilly, 1975) Κατά κάποιο τρόπο κάθε είδος εμπορίου ήταν μη τοπικό, δηλαδή ξένο. Μπορεί ν' αποφασίσουμε ν' αποκαλέσουμε αυτή τη μορφή παγκοσμιοποίησης αλλά δε μπορούμε να τη θεωρήσουμε ως ολοκλήρωση της αγοράς.

A.3. Παγκοσμιοποίηση – ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία

Σε οικονομικούς όρους η ανάπτυξη και η ενσωμάτωση των παγκόσμιων αγορών είναι ο φυσικός τρόπος για να καθοριστεί η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Ένα χρήσιμο σημείο να ξεκινήσουμε την ανάλυση της διαδικασίας είναι ν' αναρωτηθούμε γιατί οι αγορές δεν είναι απόλυτα ενσωματωμένες. Γιατί έχει σημασία εάν τα αγαθά έχουν παραχθεί στην εγχώρια ή την αλλοδαπή αγορά; Η άμεση αιτία, όπως παρατήρησε ο Samuelson (1952) είναι ότι οφείλεται στο μη μηδενικό κόστος μεταφοράς, στην πιο γενική έννοια του όρου συμπεριλαμβανομένων όλων των εμποδίων στο εμπόριο και τις ατέλειες του ανταγωνισμού. Ο ευρύς ορισμός αντιστοιχεί στο τι ονομάζουμε σήμερα συναλλακτικό κόστος. Χωρίς το συναλλακτικό κόστος ο τόπος προελεύσεως ενός αγαθού θα ήταν αδιάφορος για τον καταναλωτή.

Τα πρότυπα κατανάλωσης ίσως να διαφέρουν ανά την υφήλιο, αλλά μπορεί να μην υπάρχει αιτία για το εάν οι διαφορές αυτές σχετίζονται με τα γεωγραφικά πρότυπα παραγωγής. Με υψηλή μεταφορά και άλλα συναλλακτικά κόστη η κάθε περιοχή πρέπει να ικανοποιεί τη δικιά της

ζήτηση. Κατανάλωση και παραγωγή συσχετίζονται τέλεια στο σύνολο των γεωγραφικών μονάδων.

Η πτώση του συναλλακτικού κόστους έχει συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη και ενσωμάτωση της παγκόσμιας οικονομίας. Για να εξεταστεί βαθύτερα η σχέση αυτή θα ήταν χρήσιμο να ταξινομηθούν όλα τα είδη συναλλακτικού κόστους σε πέντε βασικούς τύπους :

α) κόστος μεταφοράς,

β) περιορισμούς της πολιτικής σχετικά με την λειτουργία των αγορών,

γ) πολιτική ή συνήθης απαγόρευση του εμπορίου ,

δ) κόστος που προκύπτει από αβεβαιότητα ή ασύμμετρη πληροφόρηση, όπως οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, κόστος κερδοσκοπικών πρακτικών και

ε) κόστος εμπορίου που σχετίζεται με ασυνέχειες, μεταξύ άλλων πτυχών, την γλώσσα, την κουλτούρα, τα νομικά συστήματα , την θρησκεία και την εθνική σύνθεση.

Αυτά προσθέτουν στα έξοδα μεταφοράς άλλα κόστη που σχετίζονται με την απόσταση και εξηγούν την επιμονή και τη δύναμη των επιπτώσεων των συνόρων πέρα απ' αυτό της απόστασης.

A.4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα παγκοσμιοποίησης

A.4.1. Πλεονεκτήματα

- **Αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης**

Υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης , τα έθνη ανοίγουν τα σύνορα τους για την εισαγωγή αγαθών , υπηρεσιών και κεφαλαίου από τ' άλλα έθνη μετατοπίζοντας τα εμπόδια όπως οι περιορισμοί εμπορίου , οι ποσοστάσεις , τα τιμολόγια και οι περιορισμοί των ξένων ιδιοκτησιών. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες για μια χώρα που προωθεί συναλλαγές και προσελκύει επενδύσεις. Οι αυξανόμενες συναλλαγές και επενδύσεις της παγκοσμιοποίησης μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- **Αύξηση των θέσεων εργασίας**

Οι διεθνοποιημένες επενδύσεις δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας .Οι εισροές ξένων κεφαλαίων σε μια χώρα διατηρούν τα επιτόκια χαμηλά και ενισχύουν την παραγωγική διαδικασία .Η ελεύθερη κυκλοφορία ανθρώπων παρέχει φθηνή εργασία που διατηρεί χαμηλά το κόστος παραγωγής και συνεπώς συντελεί στην αύξηση των νέων επενδύσεων και της απασχόλησης.

- **Αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων**

Η οικονομική ενσωμάτωση μειώνει τα εθνικά εμπόδια των συναλλαγών και των επενδύσεων , έτσι ώστε τ' αγαθά , οι υπηρεσίες και τα χρήματα κινούνται περισσότερο ελεύθερα στον κόσμο. Οι επιχειρήσεις είναι εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό και στην

προηγμένη τεχνολογία. Λιγότερο ανταγωνιστικές και κερδοφόρες επιχειρήσεις αποτυγχάνουν και βγαίνουν από την αγορά. Για να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις πρέπει να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Έτσι ανοιχτά οικονομικά συστήματα μπορούν να δημιουργήσουν κίνητρα για τις εταιρείες για να είναι περισσότερο ανταγωνιστικές στη μείωση κόστους.

-Ποιοτικά αγαθά

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων πραγματοποιείται σε διεθνές επίπεδο. Είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις να συγκεντρώνονται στην ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό να επιβιώσουν στην αγορά εργασίας. Ο καταναλωτής επωφελείται από αυτή τη διαδικασία και αγοράζει πιο ποιοτικά αγαθά σε χαμηλότερες τιμές. Επιπλέον, έχει την ευκαιρία να επιλέγει τα αγαθά του ανάμεσα σε μια μεγάλη ποικιλία στην αγορά.

-Οφέλη των καταναλωτών

Οι επιχειρήσεις είναι πιο αποδοτικές. Το κόστος παραγωγής παραμένει χαμηλό στην ελεύθερη αγορά. Ως εκ τούτου, οι καταναλωτές επωφελούνται από τις χαμηλές τιμές και απολαμβάνουν αυξημένο πραγματικό εισόδημα.

Επιπρόσθετα, όπως οι χώρες συμμετέχουν σε διεθνείς συναλλαγές θα μεταφέρουν την διαδικασία παραγωγής σ' εκείνα τ' αγαθά και υπηρεσίες που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα στο εμπόριο και ανταγωνιστικές τιμές. Οι καταναλωτές θα επωφεληθούν τότε από την αυξανόμενη ποικιλία αγαθών και υπηρεσιών που θα είναι διαθέσιμα και σε χαμηλότερες τιμές.

-Κέρδη στους ιδιοκτήτες πολυεθνικών επιχειρήσεων

Η παγκοσμιοποίηση επιτρέπει ελεύθερη διακίνηση νέων επικοινωνιακών τεχνολογιών μεταξύ των εθνών. Οι νέες επικοινωνιακές τεχνολογίες όπως η χρήση του διαδικτύου, το e-mail, τα κινητά τηλέφωνα και η δορυφορική μετάδοση προσφέρουν στους ανθρώπους περισσότερες ευκαιρίες να επικοινωνούν σε ομάδες και ν' αποκτούν νέες πληροφορίες από τόσο κοντινές όσο και μακρινές πηγές γρηγορότερα. Με την γνώση του υπολοίπου κόσμου στην διάθεσή τους, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις μπορούν ν' ανταποκριθούν ταχύτερα στις αλλαγές του μισθολογικού κόστους, μεταφέροντας την παραγωγή τους από τις υψηλά αμειβόμενες βιομηχανικές χώρες σε χαμηλότερα αμειβόμενες αναπτυσσόμενες χώρες. Ως αποτέλεσμα, το χαμηλό μισθολογικό κόστος μπορεί να ωφελήσει τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων.

Επίσης, οι ιδιοκτήτες των πολυεθνικών επιχειρήσεων μπορούν να κερδίσουν από την είσοδο των ξένων επενδύσεων.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το κεφάλαιο είναι σπάνιο. Οι περισσότερες ευκαιρίες επενδύσεων παραμένουν ανεκμετάλλευτες. Όταν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επενδύουν

το κεφάλαιο τους στις αναπτυσσόμενες χώρες , οι αποδόσεις των επενδύσεων είναι πιθανόν υψηλότερες από εκείνες στις βιομηχανικές χώρες.

-Υψηλότερο επίπεδο διαβίωσης

Σε μια ανοιχτή οικονομία στην οποία ενθαρρύνονται οι διεθνείς συναλλαγές και οι ξένες επενδύσεις , επεκτείνεται η επιλογή αγαθών για τους καταναλωτές και εισάγεται τεχνολογία και κεφάλαιο από το εξωτερικό. Έτσι, με περισσότερες επιλογές και τεχνολογία , αυξάνεται το επίπεδο διαβίωσης των ατόμων.

-Εισροή κεφαλαίου σε φτωχές οικονομίες , αύξηση των συνολικών εξαγωγών στις αναπτυσσόμενες χώρες

Εξαιτίας της μεγαλύτερης κινητικότητας κεφαλαίου στην παγκοσμιοποίηση και υψηλότερες αποδόσεις των επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες , περισσότερες ξένες άμεσες επενδύσεις θα υπάρξουν στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Επιπρόσθετα, έπειτα από τις ξένες άμεσες επενδύσεις, οι επιχειρήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες εξάγουν περισσότερα ενδιάμεσα αγαθά στις αναπτυσσόμενες χώρες για επιπλέον παραγωγική διαδικασία ενώ εξάγουν λιγότερα τελικά αγαθά για πωλήσεις. Εάν η αύξηση των εξαγωγών για ενδιάμεσα αγαθά υπερτερεί της πτώσης σε εξαγωγές τελικών αγαθών , οι συνολικές εξαγωγές από τις ξένες άμεσες επενδύσεις αυξάνονται. Έτσι, οι χώρες με τις ξένες άμεσες επενδύσεις επωφελούνται.

-Πολιτική σταθερότητα

Η οικονομική ολοκλήρωση προχωρεί πολύ πιο γρήγορα από την πολιτική ολοκλήρωση . Διεθνείς οικονομικοί θεσμοί , όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου , η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο , διασφαλίζουν την παγκόσμια οικονομική και κατ' επέκταση την πολιτική σταθερότητα. Το άνοιγμα των οικονομικών συνόρων απομάκρυνε τους μεγάλους πολέμους.

-Εύκολη επικοινωνία

Η εξάπλωση των τεχνολογιών της πληροφορικής έφερε πιο κοντά τους ανθρώπους του παγκοσμιοποιημένου πλανήτη. Με την πτώση των διεθνών τελών στις τηλεπικοινωνίες και την αλματώδη άνοδο του παγκόσμιου «πληθυσμού» του Ίντερνετ , ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι από τα πιο απομακρυσμένα μέρη του κόσμου έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν μεταξύ τους.

-Άνθηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου

Η παγκοσμιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορικής συντέλεσε στην εντυπωσιακή άνθηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Χάρη σε αυτήν , περισσότερα από 11,5, τρισ. δολάρια διακινούνται καθημερινά σε αυτές τις αγορές σε όλον τον κόσμο 50 έως 60 φορές περισσότερα κεφάλαια από όσα διακινούνται το 1970.

-Παγκόσμια προστασία του περιβάλλοντος

Με την παγκοσμιοποιημένη οικονομική ανάπτυξη , η προστασία του περιβάλλοντος γίνεται παγκόσμια προτεραιότητα , αφού τα περισσότερα προβλήματα του περιβάλλοντος δεν αντιμετωπίζονται ως τοπικά , αλλά ως παγκόσμια . Τόσο με την διάσκεψη του Ρίο όσο και με την διάσκεψη του Κιότο , προέκυψε μια σχεδόν ομόφωνη παγκόσμια συναίνεση για τον χειρισμό των περιβαλλοντικών κρίσεων.

-Ευκολία στις μετακινήσεις

Με την έλευση της παγκοσμιοποίησης , υπήρξε μια τεράστια αύξηση της παγκόσμιας μεταφοράς αγαθών και υπηρεσιών. Αγαθά που χρειάζονταν εβδομάδες για να μεταφερθούν , τώρα εύκολα είναι διαθέσιμα μέσα σε λίγες μέρες. Εξαιτίας της ανάπτυξης της ναυτιλίας στην μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων, το κόστος μεταφοράς έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό, μειώνοντας επομένως το κόστος των αγαθών στις παγκόσμιες αγορές.

-Αύξηση του τουρισμού

Η παγκοσμιοποίηση έχει προωθήσει τον τουρισμό σε υψηλό βαθμό. Υπάρχουν πολλά μέρη στα οποία η οικονομία τους βασίζεται κυρίως στον τουρισμό. Το διεθνές εμπόριο μεταξύ των διαφόρων χωρών βοηθάει στην αύξηση του αριθμού των τουριστών οι οποίοι επισκέπτονται διάφορα μέρη σε όλο τον κόσμο.

-Ανταλλαγή πολιτισμικών ιδεών

Η επικοινωνία μεταξύ των χωρών είναι σε άνθηση και επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση και διεύρυνση οριζόντων . Έτσι καθώς αυξάνεται η επικοινωνία μεταξύ δύο χωρών , υπάρχει και ανταλλαγή αγαθών και κουλтурών. Μαθαίνουμε καλύτερα τις πολιτισμικές προτιμήσεις των άλλων.

A.4.2. Μειονεκτήματα

- Μείωση της οικονομικής ανάπτυξης

Περισσότερο φιλελεύθερο εμπόριο μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις δουλειές και στην οικονομική ανάπτυξη όταν μια χώρα εισάγει περισσότερα απ' όσα εξάγει. Αυτή η ανισορροπία είναι πιο πιθανό να συμβεί σε χώρες όπου η εγχώρια βιομηχανία ήταν υψηλά προστατευόμενη πριν την φιλελευθεροποίηση. Εάν αυτές οι βιομηχανίες δεν μπορούν να επιβιώσουν κάτω από εντατικό διεθνή ανταγωνισμό, οι χώρες θα βασιστούν περισσότερο στις εισαγωγές. Με δεδομένες τις εξαγωγές , οι καθαρές εξαγωγές θα μειωθούν καθώς επίσης το Α.Ε.Π. και η οικονομική ανάπτυξη.

-Επέκταση των οικονομικών ανισοτήτων

Η συνδυασμένη δράση των αυξανόμενων συναλλαγών και των ροών κεφαλαίου υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης είναι πιθανόν ν' αυξάνει την ζήτηση και ν' αυξάνει τους

μισθούς κάποιων σχετικά ειδικευόμενων εργασιών σε βέβαιες βιομηχανίες οι οποίες έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα σε μια χώρα . Από την άλλη πλευρά , η ζήτηση για σχετικά ανεπίδευτη εργασία πέφτει, όπως και οι μισθοί της. Το γεγονός αυτό διευρύνει την εισοδηματική ανισότητα σε μια χώρα.

-Απώλεια εργασιών

Η παγκοσμιοποίηση έχει ως αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό μεταξύ χωρών. Αυτό σημαίνει ότι οι εγχώριες εξαγωγές πρέπει ν' ανταγωνίζονται μεταξύ τους στη διεθνή αγορά. Δυστυχώς, ορισμένες εγχώριες εταιρείες μπορεί ν' αποτύχουν να επιβιώσουν ή μεταφέρουν την παραγωγική γραμμή τους σε άλλες χώρες με χαμηλότερο κόστος. Ως εκ τούτου , περισσότεροι άνθρωποι στην εγχώρια αγορά εργασίας χάνουν την δουλειά τους.

-Μείωση των μισθών προς τα κάτω

Οι ελεύθερες συναλλαγές και οι ξένες άμεσες επενδύσεις ίσως να παίρνουν τις δουλειές από τους εργάτες στις βαριά βιομηχανικές οικονομίες και να τις δίνουν σ' εκείνους τους φθηνότερους των φτωχών χωρών. Εξαιτίας της αύξησης της ρευστής εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες , υπάρχει μια προς τα κάτω μείωση των συνολικών μισθών. Εν τω μεταξύ, παρόλο που οι φθηνοί εργάτες στις αναπτυσσόμενες χώρες εργάζονται κοπιαστικά , οι περισσότεροι απ' αυτούς πρέπει να δουλεύουν περισσότερες ώρες σε άθλιες εγκαταστάσεις.

-Επιτήρηση από τους διεθνείς οργανισμούς

Οι πολυεθνικοί οργανισμοί , όπως ο Οργανισμός Παγκόσμιου Εμπορίου, η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο θεωρούνται ως αρμόδιοι για να αποδώσουν δικαιοσύνη στις διεθνείς πρακτικές εμπορίου. Αυτοί οι οργανισμοί παρεμβαίνουν όταν κάποιες χώρες παραβιάζουν την συμφωνία συναλλαγών του ελεύθερου εμπορίου .Γι' αυτό οι χώρες είναι τώρα δεσμευμένες σε διεθνείς όρους και κανονισμούς , οι οποίοι δεν υπήρχαν πριν το ελεύθερο εμπόριο.

-Αποφυγή φορολογίας και περιορισμοί της κοινωνικής προστασίας

Οι επιχειρήσεις τείνουν να επενδύουν σε μέρη με χαμηλή φορολογία. Με την τάση της οικονομικής ολοκλήρωσης και παγκοσμιοποίησης , εάν υπάρχει διαφορετική φορολογία μεταξύ των χωρών , οι άνθρωποι και οι επιχειρήσεις συνήθως μετακινούνται σε μέρη με χαμηλή φορολογία για να κάνουν τις επενδύσεις τους. Με σκοπό να προσελκύσουν εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων, οι κυβερνήσεις πρέπει να μειώσουν τους φόρους των εταιρικών εισοδημάτων. Έτσι η παγκοσμιοποίηση αυξάνει τον ανταγωνισμό φορολογίας ο οποίος όχι μόνο περιορίζει τον κυβερνητικό έλεγχο στο φορολογικό σύστημα αλλά μειώνει και τα φορολογικά έσοδα.

Σε πολλές χώρες , ειδικά στις αναπτυσσόμενες , τα έσοδα από τον εταιρικό φόρο αποτελούν μια σημαντική πηγή των κρατικών εσόδων. Η αποφυγή φόρων και ο ανταγωνισμός φορολογίας μπορεί να προκαλέσει ανεπαρκή κυβερνητικά έσοδα τα οποία υποστηρίζουν

την ανάπτυξη υποδομών και περιορίζουν την κυβερνητική ικανότητα παροχής κοινωνικών προγραμμάτων .

-Απορρύθμιση

Οι συμφωνίες εμπορίου απαιτούν από τις κυβερνήσεις να μεταβάλλουν πολλούς νομοθετικούς και διοικητικούς κανονισμούς οι οποίοι μπορεί να περιορίζουν το ελεύθερο εμπόριο. Πολλά εμπόδια του ελεύθερου εμπορίου έχουν αφαιρεθεί εξαιτίας των περιβαλλοντολογικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών αποτελεσμάτων που έχουν αυτά. Για παράδειγμα, ο Καναδάς έχει για πολλά έτη απαγορεύσει την παραγωγή και χρήση εντομοκτόνων DDT μέσα στη χώρα εξαιτίας των αρνητικών περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων , αλλά δεν μπορεί να περιορίσει τα τρόφιμα στα οποία έχει χρησιμοποιηθεί εντομοκτόνο και τα οποία εισάγονται στον Καναδά. Έτσι οι συμφωνίες εμπορίου μπορεί να υπερτερούν έναντι των εθνικών πολιτικών.

-Περιβαλλοντολογική απειλή

Η έξαρση του εμπορίου και των επενδύσεων στις βιομηχανίες φυσικών πηγών , όπως η δασοκομία , η εξόρυξη μεταλλευμάτων και οι πετρελαιοπηγές απειλούν την υγεία των δασών όλου του κόσμου, των βουνών και άλλων ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη , η παγκοσμιοποίηση απειλεί τον πλανήτη και τους κατοίκους του. Για παράδειγμα, το μέγεθος των δασών συρρικνώνεται όταν η αξία του παγκόσμιου εμπορίου για αγαθά που παράγονται από τα δάση σκαρφάλωσαν από τα \$ 29 δισεκατομμύρια το 1961 σε \$139 δισεκατομμύρια το 1998. Η ανθρώπινη υγεία επίσης κινδυνεύει με την χρήση εντομοκτόνων που αυξήθηκε εννέα φορές από το 1961.

Επιπρόσθετα, οι υψηλής τεχνολογίας βιομηχανίες όπως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και τα διάφορα ηλεκτρονικά έχουν διαδοθεί παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια, οι οποίες έχουν βαρύ περιβαλλοντολογικό κόστος. Κι αυτό γιατί οι ημιαγωγοί κατασκευής τους χρησιμοποιούν εκατοντάδες χημικά τα οποία περιέχουν καρκινογόνες ουσίες οι οποίες βλάπτουν την υγεία.

-Ευνοϊκή διάδοση επιδημιών

Η ελεύθερη κυκλοφορία ανθρώπων και προϊόντων δεν σημαίνει πως αυτή η ελευθερία περιορίζεται μόνο στα καλά «πράγματα» . Η πτώση των συνόρων ευνοεί τη διάδοση επιδημιών όπως το AIDS αλλά και επιζωοτικών όπως είναι η εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών και ο αφθώδης πυρετός.

-Αστάθεια στις διεθνείς αγορές

Η αστραπιαία ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος και ο τεράστιος όγκος των κεφαλαίων κάνει εξαιρετικά ασταθείς τις διεθνείς αγορές. Η κρίση στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ασίας , της Λατινικής Αμερικής και της Ρωσίας, δεν θα ήταν τόσο σοβαρή , αν η τεχνολογία δεν διευκόλυνε την κερδοσκοπία . Γι' αυτό προτείνεται η επιβολή φόρου (φόρος Τόμπιν) στις διεθνείς χρηματιστηριακές συναλλαγές.

-Περιφερειακές κουλτούρες

Η αόριστη υπόσχεση μιας «πλανητικής κοινότητας» απειλεί τις περιφερειακές κουλτούρες του κόσμου με μια ισοπεδωτική συναισθηματική γλώσσα του Χόλυγουντ και με μια καταναλωτική «εσπεράντο» του Μακντόναλντ , που υποτάσσουν κάθε τοπική ιδιαιτερότητα σε έναν αμερικανό κοινό παρονομαστή .

A.5. Οι πιθανές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης

-Ιδιωτικοποιήσεις

Η παγκοσμιοποίηση σπρώχνει τις χώρες να ιδιωτικοποιήσουν τ' αγαθά που παρέχονται από το δημόσιο, όπως το ηλεκτρικό ρεύμα, το νερό, τα μαζικά μέσα μεταφοράς διότι η κυβέρνηση ίσως να μην μπορεί να παρέχει αυτά τα αγαθά με αποτελεσματικό τρόπο .Ως αποτέλεσμα, πολλά τέτοια αγαθά χάνουν τους τρόπους λειτουργίας τους .Για παράδειγμα , τα ιατρικά κέντρα και τα νοσοκομεία γίνονται προσβάσιμα μόνο για εκείνους που μπορούν να τα πληρώσουν. Πολλές εργαστηριακές έρευνες εξαρτώνται τώρα μόνο από ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις και αναγκάζονται να μετακινήσουν το ενδιαφέρον της έρευνας τους από θέματα κοινού ενδιαφέροντος σε θέματα εμπορικής αξίας. Τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι επαρκή μόνο σε περιοχές όπου υπάρχουν πελάτες ενώ είναι μειωμένα ή δεν υπάρχουν καθόλου στις περιφέρειες.

-Επιβολή των παγκόσμιων νόμων και κανονισμών

Σε διεθνές επίπεδο , η παγκοσμιοποίηση παρέχει σε μικρά κράτη νέες ευκαιρίες , ενώ δίνει έμφαση στην ύπαρξη δύναμης και πλεονεκτημάτων μεγάλων και ισχυρών κρατών. Με τις αυξανόμενες συναλλακτικές οικονομικές δραστηριότητες όπως η μεγάλη αύξηση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, οι διεθνείς κανονισμοί και ελεύθερες συναλλακτικές συμφωνίες απαιτούνται για να επιβεβαιώσουν ισότητα, χωρίς διακρίσεις μεταξύ των εθνών. Αυτή η απαίτηση δημιουργεί την ανάγκη για να τηρούνται αυστηρώς οι κανόνες. Αυτοί που επιβάλλουν τους κανόνες συνήθως είναι τα μεγάλα και ισχυρά κράτη.

-Ανθρώπινα δικαιώματα και Δημοκρατία

Η ταχύτητα της δημοκρατίας από μόνη της είναι επίσης αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης. Κι' αυτό γιατί επιτρέπει στη δημοκρατική ιδέα να εξαπλώνεται σε όλο τον κόσμο εύκολα. Επίσης με προηγμένα επικοινωνιακά συστήματα , οι ξένοι επενδυτές εύκολα έχουν πρόσβαση στην πληροφορία και την γνώση και μαθαίνουν για τις χώρες που προσφέρουν καλύτερες συνθήκες ανθρώπινων δικαιωμάτων. Έπειτα επιλέγουν μια πολιτικά σταθερή χώρα η οποία διασφαλίζει ατομικά ιδιοκτησιακά δικαιώματα για να επενδύσουν. Εάν η κυβέρνηση ενός κράτους θέλει να προσελκύσει ξένες επενδύσεις, θα πρέπει ν' ακολουθήσει σε κάποιες τροποποιήσεις των νόμων.

Με αυτή την έννοια , ελευθερώνοντας τις συναλλαγές και τις επενδύσεις μπορεί να ενθαρρυνθεί η απομάκρυνση από την δημοκρατία.

A.6. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης

A.6.1. Επιδράσεις παγκοσμιοποίησης στην κοινωνική ασφάλεια

Η κοινωνία συχνά αντλεί κεφάλαια επιβάλλοντας διάφορους φόρους με σκοπό την παροχή κάποιου βαθμού δημόσιας κοινωνικής ασφάλειας. Κάποιοι από αυτούς τους φόρους θα μειώσουν την οικονομική ανταγωνιστικότητα του στον διεθνή χώρο . Για παράδειγμα, οι φόροι των επιχειρήσεων μειώνουν τα κέρδη των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων. Για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους , οι ιδιοκτήτες θα μετεγκαταστήσουν τις επιχειρήσεις τους σε χώρες με χαμηλότερη φορολογία των επιχειρήσεων. Εάν η κυβέρνηση φορολογήσει επί των κερδών , τότε το κεφάλαιο και η εργασία θα μεταναστεύσουν σε χώρες όπου τα κέρδη τους δεν είναι τόσο συμπιεσμένα. Γι' αυτό το λόγο , υπάρχει μια πίεση σε όλες τις χώρες να ελαχιστοποιήσουν την φορολογία και αναγκάζουν τις κυβερνήσεις να θυσιάσουν την ευημερία των πολιτών του. Παρ' όλ' αυτά , τα έσοδα των κυβερνήσεων είναι πολύ σημαντικά γιατί τα έσοδα μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο χρηματοδοτώντας την κοινωνική ασφάλεια όσο και για την προώθηση της αποτελεσματικότητας της οικονομικής παραγωγής, όπως η διάταξη νόμου και άλλα, ξοδεύοντας για την εκπαίδευση η οποία μπορεί να ενισχύσει στην παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού. Δυστυχώς , ο χαμηλότερος φορολογικός συντελεστής που προκαλείται από τον ανταγωνισμό φορολογίας περιορίζει τα έσοδα που συγκεντρώνονται και πιέζει τις κυβερνήσεις να επιλέξουν μεταξύ βελτίωσης της παραγωγικής αποτελεσματικότητας και παροχής κοινωνικής προστασίας όταν αποφασίσουν τον τρόπο που θα ξοδέψουν τα κεφάλαια τους. Οι κυβερνήσεις συνήθως αξιολογούν περισσότερο την παραγωγική αποτελεσματικότητα. Έτσι , η χρηματοδότηση δημοσίων παροχών , κυρίως για τους ηλικιωμένους , μπορεί να μειωθεί. Και αυτό γιατί οι ηλικιωμένοι έχουν εγκαταλείψει το εργατικό δυναμικό και η δημόσια δαπάνη γι' αυτούς δεν προσθέτει στην παραγωγική αποτελεσματικότητα. Έτσι υπό το πρίσμα τη παγκοσμιοποίησης , οι κυβερνήσεις τείνουν να μειώνουν την φορολογία για να προσελκύουν περισσότερο κεφάλαιο και εργασία και ν' αγνοούν την ευημερία των ηλικιωμένων. Αυτή η ανταγωνιστική επιτυχία θα αναγκάσει τ' άλλα έθνη ν' ακολουθήσουν ίδιες πολιτικές χαμηλής φορολογίας. Ως εκ τούτου , οι δημόσιες παροχές μπορεί να σταματήσουν σταδιακά καθώς η παγκοσμιοποίηση εντείνεται.

A.6.2. Επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην εκπαίδευση

Δεδομένης της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης η οποία αναδιαρθρώνεται παγκοσμίως, τα πολιτικά και οικονομικά συστήματα , η ανάγκη για περισσότερη γνώση και πληροφόρηση είναι

αναπόφευκτα . Εκτός από επίσημη θεσμική εκπαίδευση , η συνεχής εκπαίδευση είναι εξίσου σημαντική.

Επιπλέον , η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας απαιτεί το εργατικό δυναμικό να έχει διάφορες ικανότητες και δεξιότητες. Γι' αυτό , το εργατικό δυναμικό πρέπει να έχει βελτιωμένη εκπαίδευση η οποία να ενισχύει την ικανότητα πρόσβασης και απόκτησης γνώσης και να μπορούν τα άτομα να σκέφτονται ανεξάρτητα , να εξασκούν άμεση δικαιοσύνη και να συνεργάζονται με τους άλλους. Το παραδοσιακό εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο απλά μεταφέρει συγκεκριμένη γνώση θα πρέπει να αναμορφωθεί, έτσι ώστε να διδάσκεται πώς να μαθαίνεις , να λύνεις προβλήματα και να συνδυάζεις την παλιά με τη νέα γνώση.

Με σκοπό ν' αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης , ορισμένα στοιχεία εκπαίδευσης θα πρέπει να συμπεριληφθούν και να βελτιωθούν :

-Αφοσίωση στις αφηρημένες έννοιες

Η πραγματικότητα της ταχύτατης παγκόσμιας οικονομίας απαιτεί γι' αυτούς που ψάχνουν μια αξιοπρεπή εργασία να μπορούν να αναγνωρίσουν τα προβλήματα , να συλλέξουν απαραίτητη πληροφορία και να πάρουν αποφάσεις και να κάνουν επιλογές σε σύνθετες αβέβαιες πραγματικότητες. Γι' αυτό , η εκπαίδευση θα πρέπει να στηρίζεται στην εκπαίδευση των μαθητευόμενων στο να είναι περισσότερο εξοικειωμένοι σε αφηρημένες έννοιες και αβέβαιες καταστάσεις.

-Ενίσχυση των μαθητικών ικανοτήτων να χειρίζονται σύμβολα

Στη σημερινή οικονομία , οι επιχειρηματίες θα πρέπει συνεχώς να χειρίζονται παγκοσμίως χρησιμοποιημένα σύμβολα, όπως πολιτικούς, νομικούς και επιχειρηματικούς όρους και ιδέες (όπως διανοητικά ιδιοκτησιακά δικαιώματα). Γι' αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να ενισχύσει στην μαθητική ικανότητα σε αυτό.

-Αύξηση του εργατικού δυναμικού από επιστημονικά και τεχνολογικά καταρτισμένα άτομα

Κάποια είδη βιομηχανιών εμφανίστηκαν την εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπως είναι η βιοτεχνολογία, η γενετική, η ρομποτική, τεχνητή νοημοσύνη κ.α. Αυτές οι βιομηχανίες απαιτούν από τους εργαζόμενους να είναι υψηλά καταρτισμένοι στις επιστήμες και την τεχνολογία. Γι' αυτό τα πανεπιστήμια θα πρέπει να προσαρμόζονται άμεσα στις ανάγκες και μεταφέρουν αυτό το στοιχείο στο εκπαιδευτικό σύστημα.

-Ενθάρρυνση των μαθητών να δουλεύουν σε ομάδες

Υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης , η επικοινωνία μεταξύ των εθνών και των πολυεθνικών αυξάνεται. Οι υπάλληλοι χρειάζεται να δουλεύουν στενά σε ομάδες. Γι' αυτό οι μαθητές , το μελλοντικό εργατικό δυναμικό θα πρέπει να ενθαρρύνονται να δουλεύουν ομαδικά και ν' αναπτύσσουν διαπροσωπικές ικανότητες όπως η δυναμική της ομάδας, η ηγεσία και η διαχείριση.

Οι μαθητές δε μαθαίνουν μόνο να δουλεύουν σε ομάδες αλλά θα πρέπει να μάθουν να εργάζονται σε παγκόσμιες δικτυωμένες ομάδες.

A.6.3. Επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στο ρόλο του κράτους

Οι ρόλοι των κρατών γίνονται όλο και λιγότερο σημαντικοί υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης. Κι αυτό γιατί λόγω της οικονομικής ολοκλήρωσης, οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να ελέγξουν την κινητικότητα των παραγόντων της παραγωγής. Τ' άτομα μπορούν να μεταφέρουν τ' αποθέματα τους από χώρες με λιγότερα ιδανικές οικονομικές συνθήκες σε χώρες όπου μεγιστοποιούν την χρησιμότητα τους.

Παρόλο που οι ρόλοι των κυβερνήσεων έχουν γίνει λιγότερο σημαντικοί μετά την οικονομική ενσωμάτωση, έχουν ακόμα τουλάχιστον τρεις ζωτικές λειτουργίες οι οποίες μπορούν μόνο να διεξαχθούν από τις εθνικές κυβερνήσεις, οι οποίες είναι :

- 1) Να προστατεύσει τα μέλη της κοινωνίας από την καταπίεση και την αδικία.
- 2) Να προστατεύσει την κοινωνία από την εισβολή των άλλων εθνών.
- 3) Να διορθώσει και να διατηρήσει την υποδομή η οποία υποστηρίζει τα δημόσια αγαθά.

Η πρώτη λειτουργία του κράτους είναι να προστατεύσει τα μέλη της κοινωνίας διατηρώντας και ενδυναμώνοντας το σύστημα δικαιοσύνης. Για να μεγιστοποιήσουν τα άτομα την χρησιμότητα τους θα πρέπει το νομικό σύστημα να προστατεύει την προσωπική ιδιοκτησία της περιουσίας και να αποδίδει δικαιοσύνη στις διενέξεις των αντίθετων πλευρών.

Η δεύτερη λειτουργία του είναι να προστατεύει την ίδια την χώρα και να διατηρεί την κυριαρχία όταν εμφανίζεται απειλή εισβολής. Ακόμα κι αν οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν γίνει πιο ισχυρές απέναντι στο κράτος, δεν μπορούν να συγκριθούν με την δύναμη του κράτους καθώς δεν μπορούν να φορολογήσουν τους πολίτες και να διαθέσουν τα φορολογικά έσοδα όπως θέλουν. Επίσης είναι ανίκανες να ασκήσουν φυσική δύναμη στους εχθρούς.

Η τρίτη λειτουργία του είναι να καθιερώνει υποδομές όπως την βελτίωση της παιδείας, χτίζοντας το σύστημα μεταφοράς και επεκτείνοντας τα επικοινωνιακά δίκτυα. Η ύπαρξη αυτών των υποδομών μπορεί να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις οι οποίες είναι σχετικές με την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι ο ρόλος της καθιέρωσης υποδομών μπορεί άμεσα να επηρεάσει την ανάπτυξη της οικονομίας του έθνους.

Εκτός από τις τρεις λειτουργίες, υπάρχουν και άλλες αρμοδιότητες οι οποίες δεν μπορούν να παραμεληθούν από τις κυβερνήσεις υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης.

Εκπαίδευση

Σε κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες, οι φτωχοί παρατούν το σχολείο μόλις ολοκληρώσουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση ενώ οι πλούσιοι συνεχίζουν σε υψηλότερες βαθμίδες εκπαίδευσης. Γι' αυτό τον λόγο η κυβέρνηση θα πρέπει να κινηθεί γρήγορα προς την κατεύθυνση της τριτοβάθμιας

εκπαίδευσης. Με σκοπό να αναβαθμίσουν την δύναμη της εργασίας , αυξάνουν τα εισοδήματα της μεγαλύτερης πλειοψηφίας κι έτσι η παγκοσμιοποίηση έχει θετικές επιπτώσεις για όλους.

Δύναμη του εργατικού δυναμικού

Οι εργάτες έχουν ρίσκο ότι μπορεί να τους εκμεταλλευτούν οι εταιρείες, π.χ. περισσότερες ώρες εργασίας, χαμηλής ποιότητας συνθήκες εργασίας. Η κυβέρνηση θα πρέπει να επιβάλει κανονισμούς οι οποίοι θα προστατεύουν τους εργάτες από μεγαλύτερη δύναμη των εργοδοτών τους κι από τον κίνδυνο της αγοράς εργασίας . Οι κανονισμοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν κοινωνικές λύσεις για τον κίνδυνο της ανεργίας.

Κοινωνική προστασία

Αντιμετωπίζοντας τα οφέλη και τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, τα κράτη θα πρέπει να επιλέξουν ν' αντισταθούν ή να δεχτούν τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης. Για παράδειγμα, το κράτος επιβάλλει την μείωση των μισθών των νοικοκυριών με σκοπό να παραμείνει ανταγωνιστική η αγορά εργασίας, να διασφαλίσει τις δουλειές τους ή προσπαθεί να απομονώσει την οικιακή οικονομία με σκοπό την προστασία. Και οι δύο μέθοδοι μπορούν πράγματι να βοηθήσουν την χώρα για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα η οποία είναι πολύ σημαντική για την χώρα. Όμως , είναι δύσκολο να πετύχουν και μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρή κοινωνική επίπτωση εξαιτίας των χαμηλών μισθών και του χαμηλού επιπέδου διαβίωσης.

Εάν οι κυβερνήσεις επιτρέψουν στα έθνη να δεχτούν την παγκοσμιοποίηση και να δεχτούν τα πλεονεκτήματα της ,θα πρέπει να συγκεντρωθούν στην ανάπτυξη της τεχνολογίας και της γνώσης, με σκοπό να διατηρήσουν το κοινωνικό ενδιαφέρον των πολιτών.

Ένας σημαντικός ρόλος του κράτους είναι να κάνουν το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα να κινηθεί καλύτερα και να είναι περισσότερο αποδεκτό. Για παράδειγμα , παρέχοντας κοινωνικό κεφάλαιο και κοινά αγαθά να διατηρήσουν τις βασικές ανάγκες της κοινωνίας και να μειώσουν την καταστροφή από την προχωρημένη παγκοσμιοποίηση.

Εξάλλου , οι κυβερνήσεις είναι οι πρωτεργάτες των πολιτικών και των κανονισμών για να προωθήσουν περιβαλλοντολογική προστασία, υγεία και συνθήκες ασφαλείας. Πρέπει να θέσουν τους κανόνες που διέπουν το οικονομικό περιβάλλον σε μια προσπάθεια να περιορίσουν την υπερβολή της αγοράς και ν' αποθαρρύνουν την διαφθορά.

Παρόλο που η ικανότητα των κυβερνήσεων να παίρνουν αποφάσεις μειώνεται, η αντιπροσωπευτική τους ικανότητα παραμένει σημαντική. Οι κυβερνήσεις έχουν ως αρχή την προστασία των εθνικών οικονομικών ενδιαφερόντων στα διεθνή συνέδρια διασυνδέσεων, όπως ο παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο . Γενικά , η ικανότητα ν' ακολουθεί μακροοικονομικές πολιτικές αντισταθμίζονται από ευθύνες που δημιουργούνται από την έναρξη του πλήρους παγκόσμιου καπιταλισμού.

A.7. Ο ρόλος της τεχνολογίας και πως επιδρά η ανάπτυξη της στην παγκοσμιοποίηση

Η παγκοσμιοποίηση είναι συχνά ένα δύσκολο φαινόμενο για να περιγραφεί διεξοδικά. Όμως μια άποψη της παγκοσμιοποίησης που τείνει να είναι εμφανής σε κάθε πτυχή της ζωής είναι η εμφάνιση της τεχνολογίας, ειδικότερα ο τρόπος με τον οποίο η τεχνολογία ενώνει παγκοσμίως τους λαούς του κόσμου.

Η τεχνολογία των πληροφοριών αποτελεί κινητήριο παράγοντα για την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Πρόοδοι στην αρχή της δεκαετίας του 1990 στο λογισμικό του ηλεκτρονικού υπολογιστή και στις τηλεπικοινωνίες αύξησαν εντυπωσιακά την ικανότητα των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση στην πληροφορία. Οι εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών στον τομέα του Ίντερνετ που βασίζεται σε διάφορα εργαλεία όπως η κοινωνική δικτύωση, το twitter και άλλες εφαρμογές αλλάζουν συνεχώς τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν και μοιράζονται τις πληροφορίες για προσωπικούς, πολιτικούς και εμπορικούς σκοπούς. Αυτές οι εφαρμογές έχουν διευκολύνει αποτελεσματικά όλους τους τομείς της οικονομίας. Οδηγούν σε καινοτομική χρήση των πηγών με σκοπό να προωθηθούν νέα αγαθά και ιδέες μεταξύ των κρατών και πολιτισμών τους, ανεξαρτήτως από την γεωγραφική τους περιοχή. Η δημιουργία αποτελεσματικών οδών ανταλλαγής πληροφορίας υπήρξε ο καταλύτης για την παγκόσμια ενσωμάτωση.

Αγαθά που βασίζονται στην τεχνολογία πληροφόρησης χρησιμοποιούνται σχεδόν σε κάθε εφαρμογή των σύγχρονων βιομηχανικών κοινωνιών. Η εξάπλωση της γίνεται υπερβολικά γρήγορα. Περίπου πριν από 30 χρόνια, για παράδειγμα, η χρήση των επιτραπέζιων ηλεκτρονικών υπολογιστών ήταν ακόμη περιορισμένη σε έναν μικρό αριθμό ατόμων που ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Η πλειοψηφία των ατόμων αναπαρήγαγε έγγραφα σε γραφομηχανές, οι οποίες δεν επέτρεπαν την μορφοποίηση των κειμένων και την αποθήκευσή τους. Πριν από 20 χρόνια, μεγάλα και ογκώδη κινητά τηλέφωνα κατείχαν μόνο λίγα άτομα.

Η παγκοσμιοποίηση επιταχύνει την αλλαγή στην τεχνολογία. Κάθε μέρα φαίνεται ότι μια νέα τεχνολογική καινοτομία δημιουργείται. Οι αλλαγές συμβαίνουν ταχύτατα και οι άνθρωποι προσπαθούν συνέχεια να αγοράσουν τις νέες συσκευές ή να αναβαθμίσουν τις ήδη υπάρχουσες. Η τεχνολογία είναι τώρα στην πρώτη γραμμή του σύγχρονου κόσμου αφού δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, καινοτομίες και διαδικτυακούς τόπους με αποτέλεσμα να συνδέονται τα άτομα παγκοσμίως.

Παρακάτω παρατίθενται διάφορες απόψεις σχετικά με τον ρόλο της τεχνολογίας στην παγκοσμιοποίηση.

Σε μια προσπάθεια του να καθορίσει την παγκοσμιοποίηση, ο Friedman, περιγράφει ένα νέο διεθνές σύστημα το οποίο έχει αντικαταστήσει τον Ψυχρό Πόλεμο. Η ενσωμάτωση έχει οδηγηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος από τις τεχνολογίες οι οποίες έχουν εξελιχθεί μέσω της παγκοσμιοποίησης, όπως μηχανοργάνωση, ψηφιοποίηση, δορυφορικές επικοινωνίες, οπτικές

ίνες και το Ίντερνετ. Ο Friedman υποστηρίζει ότι καθώς ο κόσμος εμπλέκεται σε διάφορα δίκτυα, θα υπάρξει μεγαλύτερη άμεση δύναμη στα άτομα απ' ό τι υπήρχε στο παρελθόν. Γενικά πιστεύει ότι η επίδραση της τεχνολογίας είναι η πιο καθαρή και ακριβής μέθοδος που χαρακτηρίζει την παγκοσμιοποίηση.

Σύμφωνα με τον Drago , η εφαρμογή της τεχνολογίας θα πρέπει να τηρεί συγκεκριμένα πρότυπα. Τα πρότυπα θα πρέπει να συμβαδίζουν με την προσαρμόσιμη τεχνολογία. Πιστεύει ότι η τεχνολογία ανεξαρτήτως από το που εφαρμόζεται θα πρέπει να κατανοηθεί και να αξιολογηθεί σε σχέση με το κοινωνικό σύνολο που την χρησιμοποιεί διότι κάθε μοντέλο της κοινωνίας χρησιμοποιεί ένα διαφορετικό είδος τεχνολογίας. Ο Drago θεωρεί ότι η προσαρμόσιμη τεχνολογία θα πρέπει να έχει καλά καθορισμένες κατευθυντήριες γραμμές , καθαρά σχεδιασμένη χρήση και διεξοδική αξιολόγηση της κατάλληλης χρήσης του. Η τεχνολογία είναι επιβλαβής όταν κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της δεν δίνει προτεραιότητα ούτε στις κοινοτικές δράσεις ούτε στις τοπικές ανάγκες .

Ο Barker θεωρεί ότι η τεχνολογία είναι θεμελιώδης και απαραίτητο κλειδί για την ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Barker υπάρχουν τέσσερις τρόποι με τους οποίους η τεχνολογία μπορεί να επιτύχει μια βιώσιμη ισορροπία. Πρώτον, η τεχνολογία τις περισσότερες φορές καταλήγει στην επιτάχυνση της παραγωγικής ανάπτυξης. Αυτό συμβαίνει όταν οι βιομηχανικές διεργασίες ενισχύονται από διάφορες μορφές τεχνολογίας όπως η νανοτεχνολογία, η βιοτεχνολογία, υπεραγωγιότητα υψηλής θερμοκρασίας, διαδικτυακή τεχνολογία. Δεύτερον , η τεχνολογία μπορεί να παίξει έναν ολοκληρωτικό ρόλο στην πληθυσμιακή σταθερότητα. Τρίτον, η τεχνολογία θα αποσυνδέσει την πληθυσμιακή ανάπτυξη από την γη και τις φυσικές πηγές κατανάλωσης μέσω της ανακύκλωσης και της βιομηχανικής οικολογίας. Τέταρτον, η τεχνολογία χρησιμοποιεί επιστημονικά και τεχνολογικά υποκατάστατα.

Είναι φανερό λοιπόν ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξάπλωση της παγκοσμιοποίησης . Αποτελεί έναν παράγοντα ο οποίος εξελίσσεται συνέχεια με την πάροδο των χρόνων και συμβάλει αποτελεσματικά στην οικονομική ενσωμάτωση των κρατών. Από την άλλη η παγκοσμιοποίηση με την σειρά της συμβάλει στην επιτάχυνση της τεχνολογικής αλλαγής.

A.8. Οι παράγοντες που διαμόρφωσαν το κύμα παγκοσμιοποίησης τις δεκαετίες 1980 και 1990

Οι περισσότερες από τις εθνικές οικονομίες αλληλεπιδρούν σήμερα μ' ένα περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται από τη διαδικασία της επιταχυνόμενης παγκοσμιοποίησης. Παρ' όλο που τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αφορούν την παγκοσμιοποίηση ,όπως ο όγκος των συναλλαγών ή η νομισματική ολοκλήρωση, θα μπορούσαν να συνηγορούν υπέρ του ότι η σημερινή κατάσταση είναι συγκρίσιμη μ' εκείνη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου , η διαρθρωτική προσέγγιση του φαινομένου συγκλίνει υπέρ της διαφοροποίησης του σε σχέση με το παρελθόν . Πράγματι , η κινητικότητα των μέσων παραγωγής , η εναρμόνιση των κανόνων και ο τρόπος διακυβέρνησης

των κοινωνικών διαφορών σύμφωνα με πρότυπα τα οποία διαμορφώνονται σε ολόένα και περισσότερο υπερ - εθνικό επίπεδο συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι το παρόν στάδιο της παγκοσμιοποίησης διαφέρει ουσιαστικά από ανάλογες εμπειρίες του παρελθόντος.

Ήδη από το 1996, σε κείμενο που δημοσιεύτηκε στο πλαίσιο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Omap , 1996) , ως παράγοντες οι οποίοι αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους διαμόρφωσαν το νέο κύμα της παγκοσμιοποίησης των δεκαετιών του 1980 και 1990 αναφέρονται :

- η απορρύθμιση , κυρίως των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών , των μεταφορών , των επικοινωνιών και της ενέργειας , ως αντίδραση στον στασιμοπληθωρισμό της δεκαετίας του 1970.
- η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών στους τομείς της πληροφορικής και των επικοινωνιών , της βιοτεχνολογίας και της τεχνολογίας υλικών,
- η χρηματοοικονομική παγκοσμιοποίηση μετά την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods , κατά την περίοδο 1971-1973,
- η υιοθέτηση εξωστρεφούς υποδείγματος ανάπτυξης από τις χώρες μη μέλη του ΟΟΣΑ , κυρίως τις αναπτυσσόμενες και τις χώρες σε μετάβαση προς την οικονομία της αγοράς , οι οποίες επέλεξαν την απελευθέρωση των εξωτερικών τους εμπορικών συναλλαγών ταυτόχρονα με άλλες μεταρρυθμίσεις ,
- η παγκόσμια ενασχόληση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα,
- το τέλος του διπολισμού ανάμεσα στο καπιταλιστικό και το σοσιαλιστικό σύστημα και τέλος,
- η παγκοσμιοποίηση της δραστηριότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων , ως αντίδραση στον ολιγοπωλιακό ανταγωνισμό των κυρίαρχων αμερικανικών επιχειρήσεων των δεκαετιών του 1950 και 1960, και του ανταγωνισμού τον οποίο υπέστησαν από αντίστοιχες ευρωπαϊκές και ιαπωνικές κατά την δεκαετία του 1970.

A.9. Οι μακροοικονομικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης

Στην περίπτωση όπου το εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο είναι για μια χώρα πλεονασματικό, αυτή η χώρα εκτός από μέρος της παραγωγής της εξάγει και το υπόδειγμα οργάνωσης της παραγωγής της. Από το πλεόνασμα του εξωτερικού εμπορικού ισοζυγίου προκύπτει ένας επί πλέον όγκος εθνικής αποταμίευσης, ο οποίος ουσιαστικά αποτελεί επέκταση της εθνικής ιδιοκτησίας σε μέσα παραγωγής στο εξωτερικό μέσω της συμμετοχής ή της εξαγοράς επιχειρήσεων και εφαρμογής του οργανωτικού υποδείγματος της χώρας σε αυτές.

Όμως, η ανάπτυξη και εξειδίκευση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος των τελευταίων δεκαετιών, δηλαδή η ανάπτυξη ενός εξαιρετικά πολύπλοκου

διεθνοποιημένου συστήματος συλλογής και διοχέτευσης της αποταμίευσης, επέτρεψε την αποσύνδεση της ζώνης δημιουργίας πλεονάσματος εθνικής αποταμίευσης από τον τόπο εγκατάστασης των παραγωγικών - κατά κύριο λόγο βιομηχανικών - δραστηριοτήτων.

Μια σημαντική αλλαγή την οποία επέφερε η παγκοσμιοποίηση στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα αφορά τον ρόλο της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης

Τώρα πλέον η σύγκριση των τιμών με τις διεθνείς δεν έχει επιπτώσεις στη ροή των εξωτερικών συναλλαγών, αλλά μπορεί ακριβώς να επηρεάσει τον ρυθμό ανάπτυξης μέσω των επιπτώσεων στην επένδυση και στην κατανάλωση. Με αυτόν τον τρόπο οι αποκλίσεις των εθνικών νομισμάτων σε σχέση με την ισοτιμία αγοραστικών δυνάμεων έχουν καταστήσει την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία μια κρίσιμη μεταβλητή για την πραγματική οικονομία. Ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες σε μετάβαση, το φαινόμενο της υπερτιμημένης πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας ισοδυναμεί με απώλεια της ανταγωνιστικότητάς τους στη διεθνή αγορά και επηρεάζει αρνητικά τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης.

Το ερώτημα το οποίο είναι εάν η ανάπτυξη των αναπτυσσομένων χωρών επιταχύνθηκε ώστε να επιτευχθεί τάση συγκλίση με τις ανεπτυγμένες χώρες. Η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank, 2002, σ. 51) απαντά καταφατικά διακρίνοντας τρεις ομάδες χωρών: α) είκοσι τέσσερις αναπτυσσόμενες χώρες, μεταξύ των οποίων η Βραζιλία, η Κίνα, οι Ινδίες και το Μεξικό) για τις οποίες ο λόγος αξία εξωτερικών εμπορικών συναλλαγών / ΑΕΠ διπλασιάστηκε από το 1980, β) τις υπόλοιπες αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες δεν προχώρησαν στην απελευθέρωση του εξωτερικού τους εμπορίου και για τις οποίες ο παραπάνω λόγος έχει μειωθεί, και γ) τις ανεπτυγμένες χώρες. Ο ρυθμός ανάπτυξης της πρώτης ομάδας υπήρξε κατά την δεκαετία του 1990 υπερδιπλάσιος, κατά μέσο όρο, από εκείνον της τρίτης ομάδας (5% έναντι 2%), ενώ της δεύτερης ομάδας μειώθηκε (-1%). Το συμπέρασμα είναι ότι πράγματι υπήρξε σύγκλιση και μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο ομάδων οι οποίες συμμετέχουν στην παγκοσμιοποίηση, ενώ η απόσταση ανάμεσα σε αυτές και τη δεύτερη ομάδα χωρών οι οποίες δεν συμμετέχουν αυξάνεται.

Η διανομή του πλεονάσματος ωφελείας η οποία προκύπτει αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα, δεδομένου ότι η τάση για εξομίωση των αμοιβών των συντελεστών παραγωγής που συνοδεύει την απελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών και των ροών κεφαλαίων θα κατευθύνει αυτήν την διανομή υπέρ των κατόχων κεφαλαίων και των ειδικευμένων εργαζόμενων και εις βάρος των ανειδίκευτων εργαζόμενων των ανεπτυγμένων χωρών, όπως έχει παρατηρηθεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες ιδίως στις Η.Π.Α. Αντίθετα, οι ανειδίκευτοι εργαζόμενοι των λιγότερο αναπτυγμένων και υπό ανάπτυξη χωρών θα πρέπει να θεωρηθεί ότι θα

ωφεληθούν.

Οι Lindert και Williamson (2001) επισημαίνουν ακόμη ότι η ενίσχυση των εσωτερικών εισοδηματικών ανισοτήτων οφείλεται κατά ένα μέρος στην επιταχυνόμενη τεχνολογική πρόοδο, η οποία εξαιτίας του ανταγωνισμού εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να ευνοεί τους τομείς αιχμής και ειδικευμένους εργαζομένους. Η εισοδηματική ανισότητα, όμως, η οποία προκύπτει αμβλύνεται πολύ ευκολότερα στην περίπτωση των ήδη αναπτυγμένων χωρών, εξ αιτίας των περισσότερο προηγμένων συστημάτων αναδιανομής του εισοδήματος που διαθέτουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

B.1. Οικονομική Ανάπτυξη και οι διαφορετικές απόψεις

Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται στις βελτιώσεις στην ποιότητα της ανθρώπινης ζωής. Σύμφωνα με έναν ευρέως αποδεχόμενο ορισμό, η Οικονομική Ανάπτυξη αναφέρεται στις αλλαγές των τοπικών οικονομικών δυνατοτήτων στη δημιουργία πλούτου. (Kane & Sand, 1988) Σύμφωνα με μια παραδοσιακή άποψη, η Οικονομική Ανάπτυξη αναφέρεται στο οικονομικό σύστημα το οποίο μπορεί να είναι ένα μέσο για ν' αυξηθεί το συνολικό μέγεθος του , για παράδειγμα , το κεφάλαιο ή η ετήσια παραγωγή άσχετα από το μέγεθος του πληθυσμού , αλλά σε μια πιο σύγχρονη έννοια , η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται σχετικά με την ροή του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος.(Robbins, 1968) Η οικονομική ανάπτυξη ολοκληρώνεται σε διάφορα στάδια . Σύμφωνα με τον Αμερικανό οικονομολόγο Rostow ,πέντε στάδια αναφέρονται στην οικονομική ανάπτυξη :

- *Παραδοσιακό στάδιο*

Στο συγκεκριμένο στάδιο οι συναλλαγές βασίζονται στον αντιπραγματισμό . Η γεωργία είναι ο κύριος και πιο σημαντικός τομέας και οι πηγές βασίζονται στους βασικούς τρόπους παραγωγής.

- *Μεταβατικό στάδιο*

Σε αυτό το στάδιο δημιουργείται πλεονάζουσα παραγωγή. Έτσι εξελίσσονται οι μεταφορικές υποδομές και οι εμπορικές δραστηριότητες αυξάνονται ραγδαία.

- *Κατεύθυνση προς το στάδιο της ωρίμανσης*

Σε αυτό το στάδιο οι ευκαιρίες επενδύσεων αυξάνονται παράλληλα με τις τεχνολογικές προόδους.

- *Στάδιο μαζικής κατανάλωσης*

Σε αυτό το στάδιο οι βιομηχανίες είναι περισσότερες επίσημες και συγκεντρώνονται κυρίως στον πελάτη. (Rostow , 1960)

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αρκετούς οικονομικούς δείκτες για να μετρήσουμε την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας ή ολόκληρου του κόσμου.

Κάποιοι από τους σημαντικότερους δείκτες είναι οι παρακάτω :

- Α.Ε.Π. : Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν το οποίο μετρά την αξία των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα
- Α.Εθν.Π. : Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν το οποίο μετρά όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται σ' ένα έτος από τους πολίτες του έθνους.

- Κατά κεφαλή εισόδημα : Το σύνολο όλως των πηγών εισοδήματος διαιρεμένο με το σύνολο του πληθυσμού. (Wikipedia, 2011)

B.2. Πως η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη

Τ' αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης μπορούν να συζητηθούν με τους παρακάτω διαφορετικούς τρόπους :

- **Παγκόσμιες αγορές**

Σύμφωνα με τον Hill (2009) η παγκόσμια αγορά αναφέρεται στη « Συγχώνευση των ιστορικά διακριτών και ξεχωριστών αγορών σε μια τεράστια παγκόσμια αγορά». Με την επέκταση των παγκόσμιων αγορών απελευθερώνονται οι οικονομικές συναλλαγές και δραστηριότητες των αγαθών και των κεφαλαίων. Η άρση των διασυνοριακών εμποδίων έχει μετατρέψει τις παγκόσμιες αγορές περισσότερο εφικτές.

- **Διεθνή ιδρύματα**

Κάποιες από τις δυνάμεις του κόσμου είναι στη διάθεση κάποιας αρχής η οποία διέπει ολόκληρο τον κόσμο. Τώρα οι οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών , το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο , ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και η Παγκόσμια Τράπεζα είναι κοντά στις ιδέες αυτών των ομάδων γιατί ρυθμίζουν την σχέση μεταξύ διαφορετικών χωρών και διευθετούν θέματα δικαιοσύνης , ανθρωπίνων σχέσεων ή πολιτικών παραγόντων (IMF Center, 2005).

- **Αλλαγές στην παγκόσμια εικόνα εμπορίου**

Πριν την φάση της παγκοσμιοποίησης, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ήταν κυρίαρχη στις παγκόσμιες εξαγωγές. Μετά την έλευση της παγκοσμιοποίησης , η Γερμανία ,η Ιαπωνία , η Νότια Κορέα και η Κίνα έχουν μετατοπίσει την θέση της Αμερικής.

- **Αλλαγές στις ξένες άμεσες επενδύσεις**

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις θεωρούνται ένας σημαντικός δείκτης της οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον Salvatore (1998) οι επενδύσεις που αφορούν εκτάσεις, κεφαλαιουχικά αγαθά, αποθέματα και εργοστάσια είναι οι πραγματικές επενδύσεις. Οι άμεσες επενδύσεις είναι το σχήμα του όταν μια επιχείρηση ελέγχει μια άλλη ή ιδρύει μια άλλη.

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις πρέπει να είναι αρκετά ισχυρές για να ελέγξουν την μητρική επιχείρηση και ξένη εταιρεία υποδοχής. Έλεγχος σημαίνει ότι η μητρική επιχείρηση να κατέχει τουλάχιστον το 10% των μετοχών της θυγατρικής. Χαμηλότερο απ' αυτό το όριο μετοχών θεωρείται επένδυση χαρτοφυλακίου. (International Monetary Fund (IMF) , 2008).

➤ **Αλλαγές στην επιχείρηση**

Στο παρόν παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται η τεχνολογική πληροφορία καινοτομικά και επιδεξίως. Η παγκοσμιοποίηση έχει αυξήσει την τάση των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο.

➤ **Τεχνολογικές επιδράσεις**

Με την τεχνολογική ανάπτυξη ειδικά εκείνη που σχετίζεται με την τηλεπικοινωνία όπως το internet, τα τηλέφωνα, την ασύρματη τεχνολογία, την πληροφορία μεταφέρεται πολύ γρήγορα μεταξύ συνόρων. Οι νόμοι που προστατεύουν την αντιγραφή, τις πατέντες και τις διεθνείς συμφωνίες μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν. Μέσω της τεχνολογίας της πληροφορίας, η αναγνώριση και η εφαρμογή των νόμων που αφορούν τα εγκλήματα έχουν γίνει ευκολότερα. Οι απάτες στο Διεθνές Εμπόριο και στην κοινωνία μπορούν εύκολα ν' αποκαλυφθούν. (Ogunsola, 2005)

➤ **Επιδράσεις στην ποιότητα ζωής**

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η μεγαλύτερη επίδραση της παγκοσμιοποίησης είναι η επέκταση του εμπορίου και των επενδύσεων. Είναι φανερό ότι τα ποσοστά φτώχειας έχουν μειωθεί στις περιοχές, όπου επεκτείνεται το εμπόριο και οι επενδύσεις. Εάν σκεφτούμε τα διαφορετικά παραδείγματα χωρών μπορούμε να αποδείξουμε το γεγονός αυτό. Η Ινδία είναι μια χώρα όπου οι ξένες άμεσες επενδύσεις αυξάνονται ταχύτατα και ως αποτέλεσμα το ποσοστό φτώχειας μειώνεται. Το Μεξικό κατάφερε να ξεπεράσει την μακροοικονομική κρίση καλύτερα από τους γείτονες του.

➤ **Επιδράσεις στην ανεργία**

Μετά την έξαρση της παγκοσμιοποίησης, ήταν αναμενόμενο ότι η εργασία θα μεταφερόταν στις αναπτυσσόμενες χώρες από τις αναπτυγμένες. Όμως οι υποστηρικτές της παγκοσμιοποίησης ισχυρίζονται ότι αυτή η μετατόπιση θα επιφέρει όφελος μακροπρόθεσμα στην χώρα. Αντιθέτως κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν ότι η παγκοσμιοποίηση θα επιφέρει ανισότητες και ανασφάλεια στην αγορά εργασίας και ότι τελικά θα οδηγήσει σε αλλαγές στην δομή της αγοράς εργασίας και ότι η ζήτηση εργασίας θα πέσει.

➤ **Βιομηχανικές επιδράσεις**

Η παγκοσμιοποίηση έχει επίσης επηρεάσει τον βιομηχανικό τομέα της χώρας. Τώρα σε αυτή την εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι βιομηχανίες συγκεντρώνονται στην παραγωγή αγαθών που εξυπηρετούν ξένες αγορές και απευθύνονται σε καταναλωτές σε όλο τον κόσμο. Για παράδειγμα η Coca Cola παράγει αναψυκτικά σύμφωνα με τις προτιμήσεις των καταναλωτών όλου του κόσμου. (Teal, 2007)

➤ **Πολιτισμικές αλλαγές**

Μέσω της ανάπτυξης της παγκοσμιοποίησης όλος ο κόσμος γίνεται μέρος μιας κοινής κουλτούρας όλων των εθνών, την οποία μπορούμε ν' αποκαλέσουμε αλληλεπίδραση πολιτισμών. Οι πολίτες κυρίως των πλουσίων χωρών λαμβάνουν λιγότερο υπόψη τους πολιτισμούς των εθνών τους και έχουν αρχίσει να διεισδύουν στην παγκόσμια κουλτούρα. Η παγκοσμιοποίηση έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ποικιλίας και της ενίσχυσης των τηλεπικοινωνιών και τον τομέα του τουρισμού. (Nigam , 2009)

➤ **Περιβαλλοντολογικές επιδράσεις**

Από την άλλη πλευρά η παγκοσμιοποίηση έχει συντελέσει σημαντικά στο να είναι οι πολίτες περισσότερο ευαισθητοποιημένοι απέναντι στον πλανήτη που ζουν και στην οικολογία μέσω των τεχνολογικών προόδων . Αλλά από την άλλη πλευρά , θεωρείται ότι η ανάπτυξη των μεταφορών έχει συντελέσει στην τρύπα του όζοντος και την εξαφάνιση προστατευόμενων ειδών στην γη. Για την οικονομική ανάπτυξη η κάθε χώρα θα πρέπει να περάσει από το στάδιο της εκβιομηχάνισης η οποία επιφέρει ρύπανση του περιβάλλοντος και απειλεί την ανθρώπινη υγεία. Όμως θεωρείται ότι όλες αυτές οι επιπτώσεις είναι αναπόφευκτες για να βελτιωθούν οι ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης. (Nigam, 2009) Παρά τις αρνητικές επιπτώσεις, η παγκοσμιοποίηση έχει γίνει απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη.

B.3. Παγκοσμιοποίηση και σύγχρονη οικονομική ανάπτυξη

‘Η ανάπτυξη του σύγχρονου βιομηχανικού καπιταλισμού και της ανάπτυξης των συστημάτων της αγοράς του 19^{ου} αιώνα ήταν άρρηκτα συνυφασμένες’. (Adelman and Morris, 1978, p. 231)

Η διαδικασία της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης συνδυάζει την αύξηση της παραγωγικότητας και τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό. Κάποιες από τις σημαντικότερες αλλαγές της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης περιλαμβάνουν την συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας στα αστικά κέντρα , η οποία έχει ως συνέπεια την εσωτερική μετανάστευση , την στροφή των επιχειρήσεων σε μεγάλης κλίμακας με την ταυτόχρονη αλλαγή από την αυτοαπασχόληση στο καθεστώς του μισθωτού και το κίνημα προς μια καθολική εκπαίδευση. Αυτές οι τάσεις οδηγούν σε αλλαγές στην δομή των οικογενειών και τους ρόλους τους ως παρόχους δικτύων ασφαλείας, και σε αλλαγές σε κοινωνικές θέσεις , προσδοκίες και φιλοδοξίες διαφόρων ομάδων του πληθυσμού. Οι απαιτούμενες προσαρμογές είναι συγκρουσιακές , με αποτέλεσμα η αναγκαιότητα των μηχανισμών για την επίλυση των συγκρούσεων και την εμφάνιση του κράτους ως διαιτητή

μεταξύ των ομάδων κοινών ενδιαφερόντων και ως μετριάστη των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής αλλαγής.

Η εξάπλωση της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης είναι μια σταδιακή διαδικασία. Αρχικά περιοριζόταν στην ομάδα που αναγνωρίζουμε σήμερα ως αναπτυγμένες χώρες. Τα τελευταία 50 χρόνια ορισμένες χώρες σε διάφορες περιοχές έχουν διασχίσει ένα σημαντικό τμήμα της μετάβασης από χαμηλού εισοδήματος χώρες, συχνά συντηρητικών αγροτικών οικονομιών, σε μια βιομηχανική αστική οικονομία με σημαντικά υψηλότερο εισόδημα. Έχουν υπάρξει επίσης περιπτώσεις απογοητευτικών απογειώσεων, ενώ για κάποιες άλλες η διαδικασία της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης έχει παραμείνει άπιαστο όνειρο.

Ένας υπαινιγμός της στενής σχέσης μεταξύ της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης και της παγκοσμιοποίησης αναφέρεται στην βιομηχανική δομή της παραγωγής και των συναλλαγών. Δεν μπορούμε να νοούμε παγκοσμιοποίηση ούτε καν το αρχικό κύμα κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, χωρίς βιομηχανοποίηση και αστικοποίηση, δηλαδή τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης. Οι βασικές πηγές της παγκοσμιοποίησης είναι αυτές που προωθούν την παραγωγικότητα και την διαρθρωτική αλλαγή: ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές στην παραγωγικότητα, στην μεταφορά και άλλες διαδικασίες που συνδυάζουν την επέκταση του μεγέθους των αγορών και την μείωση του συναλλακτικού τους κόστους.

B.4. Μπορεί η οικονομική παγκοσμιοποίηση να προωθήσει την ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες:

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση μπορεί αρχικώς να βοηθήσει στην αύξηση του βαθμού ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες με ποικίλους τρόπους. Κάποιοι από αυτούς επηρεάζουν άμεσα τους καθοριστικούς παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης. (αύξηση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών, μείωση του κόστους κεφαλαίου, μεταφορά τεχνολογίας από προχωρημένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ανάπτυξη των οικονομικών τομέων των νοικοκυριών) Οι έμμεσοι τρόποι, οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πιο σημαντικοί από τους άμεσους, περιλαμβάνουν την αυξημένη ειδίκευση στην παραγωγή εξαιτίας της καλύτερης διαχείρισης κινδύνων και βελτιώσεις στις μακροοικονομικές πολιτικές.

Πόσα τελικά από τα γνωστά οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης έχουν πραγματικά επηρεάσει τις αναπτυσσόμενες χώρες; Το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα των περισσότερο αναπτυσσόμενων χωρών έχει όντως αυξηθεί περισσότερο από των λιγότερο αναπτυσσόμενων χωρών. Παραμένει αναπάντητο το ερώτημα εάν σ' αυτή η σχέση υπάρχει αιτιώδης συνάφεια ή η συσχέτιση αυτή είναι ισχυρή για τον έλεγχο. Η βιβλιογραφία γι' αυτό το θέμα δεν παρουσιάζει μια συμπερασματική εικόνα. Ορισμένα άρθρα βρίσκουν μια θετική επίδραση της οικονομικής ενσωμάτωσης της ανάπτυξης. Παρ'όλ' αυτά, η πλειοψηφία δε βρίσκει επίδραση καμία ή στην

καλύτερη περίπτωση βρίσκει μικτή επίδραση. Έτσι μια αντικειμενική ανάγνωση της μεγάλης ερευνητικής προσπάθειας μέχρι σήμερα δείχνει ότι δεν υπάρχει ισχυρή, εύρωστη και καθολική υποστήριξη για τα θεωρητικά επιχειρήματα ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση οδηγεί σε υψηλότερο βαθμό οικονομικής ανάπτυξης.

Ίσως αυτό να μην προκαλεί έκπληξη. Όπως έχει σχολιαστεί από πολλούς συγγραφείς, οι περισσότερες διαφορές των χωρών για τα κατά κεφαλήν εισοδήματα δεν προέρχονται από τις διαφορές στους δείκτες κεφαλαιακής εργασίας αλλά από διαφορές στην συνολική παραγωγικότητα των παραγωγικών συντελεστών. Σε αυτή την περίπτωση, καθώς η οικονομική παγκοσμιοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερες εισροές κεφαλαίων, είναι λιγότερο πιθανό να προκαλέσει σε ταχύτερη ανάπτυξη από μόνη της. Επιπρόσθετα, κάποιες από τις χώρες στις οποίες έχει απελευθερωθεί η κίνηση κεφαλαίων έχουν βιώσει την κατάρρευση της παραγωγής η οποία σχετίζεται με δαπανηρές τραπεζικές ή νομισματικές κρίσεις. Μια εναλλακτική πιθανότητα είναι ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση προωθεί καλύτερους οργανισμούς και εσωτερικές πολιτικές, αλλά αυτοί οι έμμεσοι τρόποι μπορούν να παγιδευτούν σε πρότυπα πλαίσια οπισθοδρόμησης.

Ενώ η οικονομική παγκοσμιοποίηση μπορεί θεωρητικά να βοηθήσει στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω διαφόρων διαύλων, δεν υπάρχει εμπειρική απόδειξη ότι η αιτιώδης σχέση είναι ποσοτικά πολύ σημαντική. Αυτό οδηγεί σε μια ενδιαφέρουσα αντίθεση μεταξύ οικονομικής διαφάνειας και ανοίγματος του εμπορίου, αφού η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνητικών άρθρων έχουν δείξει μια θετική επίδραση του τελευταίου στην οικονομική ανάπτυξη.

B.5. Τι επιρροή έχει η οικονομική παγκοσμιοποίηση στην μακροοικονομική αστάθεια ;

Θεωρητικά, η οικονομική παγκοσμιοποίηση μπορεί να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες στην διαχείριση της παραγωγής και της κατανάλωσης. Πράγματι, πολλές θεωρίες αναφέρονται στο γεγονός ότι η μεταβολή της κατανάλωσης σε σχέση με της παραγωγής μειώνεται καθώς αυξάνεται ο βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης. Η ουσία της οικονομικής διαφοροποίησης είναι ότι μια χώρα μπορεί ν' απαλλαγεί από τον κίνδυνο εισοδήματος στις παγκόσμιες αγορές.

Πόσα αλήθεια πιθανά οφέλη από την άποψη της καλύτερης διαχείρισης της καταναλωτικής μεταβλητότητας έχουν πραγματοποιηθεί ; Το παραπάνω ερώτημα σχετίζεται με το ότι παρά την αστάθεια της παραγωγής που αντιμετωπίζουν οι αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες έχουν βιώσει οικονομικές κρίσεις, η οικονομική αλληλεπίδραση με άλλες χώρες τις έχει προστατεύσει από την καταναλωτική αστάθεια.

Με μια προσεχτική ματιά οι πληροφορίες αποδεικνύουν την παρουσία ενός πιθανού οριακού σημείου. Σε χαμηλά επίπεδα οικονομικής ολοκλήρωσης, μια αύξηση της οικονομικής ενσωμάτωσης των χωρών σχετίζεται με την αύξηση της σχετικής καταναλωτικής αστάθειας.

Έτσι, όταν το επίπεδο της οικονομικής ενσωμάτωσης φτάσει το οριακό σημείο, η σχέση γίνεται αρνητική. Με άλλα λόγια, για τις χώρες που είναι επαρκώς οικονομικά ανοιχτές, η σχετική καταναλωτική αστάθεια αρχίζει να μειώνεται. Το γεγονός αυτό είναι δυνητικά σύμφωνο με την άποψη ότι η διεθνής οικονομική ενσωμάτωση μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των νοικοκυριών, η οποία με την σειρά της μπορεί να βοηθήσει να μετριαστεί η μακροοικονομική αστάθεια των νοικοκυριών. Έτσι αυτά τα οφέλη της οικονομικής ολοκλήρωσης φαίνεται να έχουν προκύψει αρχικώς στις βιομηχανικές χώρες.

Με αυτό το πνεύμα ο πολλαπλασιασμός της οικονομικής και νομισματικής κρίσης μεταξύ των αναπτυσσόμενων οικονομιών θεωρείται συχνά ως μια φυσική συνέπεια των 'αυξανόμενων πόνων' που σχετίζονται με την οικονομική ενσωμάτωση. Αυτοί μπορεί να πάρουν διάφορες μορφές. Πρώτον, οι διεθνείς επενδυτές μπορούν (μαζί με τους κατοίκους της χώρας) να ακολουθήσουν κερδοσκοπικές επιθέσεις στα νομίσματα των αναπτυσσόμενων χωρών, προκαλώντας έτσι αστάθεια η οποία δεν είναι εγγυημένα βασισμένη στις οικονομικές βασικές αρχές πολιτικής των χωρών αυτών. Δεύτερον, ο κίνδυνος της μετάδοσης προκαλεί μια σημαντική απειλή για τις άλλες υγιείς χώρες μιας και οι διεθνείς επενδυτές μπορεί να αποσύρουν τα κεφάλαια τους από αυτές τις χώρες για λόγους που δεν έχουν σχέση με εγχώριους παράγοντες. Τρίτον, η κυβέρνηση, παρόλο που δημοκρατικώς εκλεγμένη, μπορεί να μη δώσει αρκετό βάρος για το συμφέρον των μελλοντικών γενεών. Αυτό γίνεται πρόβλημα όταν τα συμφέροντα των μελλοντικών και παρούσων γενεών αποκλίνουν, οδηγώντας την κυβέρνηση να επιβαρύνεται με υπερβολικά ποσά χρεών. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση, κάνοντας το ευκολότερο για τις κυβερνήσεις να επιβαρυνθούν χρέη, μπορεί να επιδεινώσουν το πρόβλημα του υπερδανεισμού. Αυτές οι τρεις υποθέσεις δεν είναι απαραίτητως ανεξάρτητες και μπορούν να ενισχύονται μεταξύ τους.

Υπάρχει κάποια εμπειρική υποστήριξη για αυτές τις υποθετικές επιδράσεις. Πρόσφατη έρευνα αποδεικνύει την παρουσία μεταδοτικότητας στις διεθνείς οικονομικές αγορές. Επιπρόσθετα, κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες που έχουν ανοίξει τις κεφαλαιαγορές τους εμφανίζεται να συσσωρεύουν υψηλά επίπεδα μη βιώσιμου εξωτερικού χρέους.

Για να συνοψίσουμε, ένα από τα θεωρητικά οφέλη της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, εκτός από την οικονομική ανάπτυξη είναι να επιτρέπει στις αναπτυσσόμενες χώρες την καλύτερη διαχείριση της μακροοικονομικής αστάθειας, ειδικά μειώνοντας την καταναλωτική αστάθεια σε σχέση με την παραγωγική αστάθεια. Τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι πράγματι χώρες οι οποίες είναι στα πρώτα στάδια της οικονομικής ενσωμάτωσης είναι εκτεθειμένες σε σημαντικούς κινδύνους από άποψη υψηλότερης αστάθειας τόσο στην παραγωγή όσο και στην κατανάλωση.

B.6. Ο ρόλος των θεσμών και της διακυβέρνησης στ' αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης

Ενώ είναι δύσκολο να βρεθεί μια απλή σχέση μεταξύ οικονομικής παγκοσμιοποίησης και ανάπτυξης ή καταναλωτικής αστάθειας, υπάρχει ένα στοιχείο μη γραμμικών ή οριακών επιδράσεων σε αυτή τη σχέση. Κι αυτό το στοιχείο είναι η οικονομική παγκοσμιοποίηση σε συνδυασμό με σωστές μακροοικονομικές πολιτικές και καλή εγχώρια διακυβέρνηση, πρακτικές οι οποίες φαίνεται να είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη. Για παράδειγμα, χώρες με καλό ανθρώπινο κεφάλαιο και σωστή διακυβέρνηση τείνουν να είναι καλύτερες στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, οι οποίες είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η διαφθορά έχει ισχυρή αρνητική επίδραση στις εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων. Παρομοίως, η διαφάνεια στις λειτουργίες του κράτους, η οποία είναι ακόμα μια διάσταση της καλής διακυβέρνησης, έχει ισχυρή θετική επίδραση στις εισροές επενδύσεων από τα διεθνή αμοιβαία κεφάλαια.

Η ευπάθεια μιας αναπτυσσόμενης χώρας στους παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με την οικονομική παγκοσμιοποίηση, είναι επίσης ανεξάρτητη με την ποιότητα των μακροοικονομικών πολιτικών και της εγχώριας διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, έρευνες έχουν καταδείξει ότι μια υπερτιμημένη συναλλαγματική ισοτιμία και μια έκρηξη εκτεταμένου εγχώριου δανεισμού συχνά προηγούνται μιας νομισματικής κρίσης. Επιπρόσθετα, η έλλειψη διαφάνειας έχει δείξει ότι σχετίζεται με μια πιο επιθετική συμπεριφορά των διεθνών επενδυτών οι οποίοι μπορούν να απορρυθμίσουν τις οικονομικές αγορές μιας αναπτυσσόμενης χώρας. Τελικά, στοιχεία δείχνουν ότι μεγάλος βαθμός διαφθοράς μπορεί να επηρεάσει την σύνθεση των κεφαλαιακών εισροών μιας χώρας με τέτοιο τρόπο ώστε να την κάνει περισσότερο ευάλωτη στους κινδύνους των κερδοσκοπικών επιθέσεων και αλυσιδωτών επιπτώσεων.

Έτσι, η ικανότητα μιας αναπτυσσόμενης χώρας ν' αποκομίσει οφέλη από την οικονομική παγκοσμιοποίηση και την σχετική ευπάθεια της στην αστάθεια των διεθνών ροών κεφαλαίου, μπορεί να έχει σημαντικά επηρεαστεί από την ποιότητα τόσο του μακροοικονομικού της πλαισίου όσο και από τους θεσμούς της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ – ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Γ.1. Εισοδηματική ανισότητα

Η ανησυχία σχετικά με την αυξανόμενη εισοδηματική ανισότητα έχει αυξηθεί και εξαπλωθεί περισσότερο τα τελευταία 30 χρόνια. Η αυξανόμενη εισοδηματική ανισότητα δεν προκαλεί ανησυχία μόνο στις χώρες με υψηλά εισοδήματα , αλλά και στις ταχύτατα αναπτυσσόμενες χώρες καθώς η ταχύτατη ανάπτυξη συνοδεύεται με ανησυχίες για τις αυξανόμενες εισοδηματικές ανισότητες. Ένα ερώτημα που τίθεται γενικώς είναι εάν θα πρέπει η αυξανόμενη ανισότητα να προκαλεί τόσο μεγάλη ανησυχία ;

Πρώτον, είναι απαραίτητο να διαχωρίσουμε την απόλυτη φτώχεια και την εισοδηματική ανισότητα ή την σχετική φτώχεια. Η απόλυτη φτώχεια θεωρείται η κατάσταση κατά την οποία οι άνθρωποι δεν έχουν επαρκή πρόσβαση σε φαγητό , σε στέγη και σε ένδυση με σκοπό να εξασφαλίσουν βασικό επίπεδο φυσικής και πνευματικής ανάπτυξης. Τα επίπεδα απόλυτης φτώχειας μπορούν να συγκριθούν μεταξύ χωρών. Η σχετική φτώχεια είναι ένα μέτρο εισοδηματικής ανισότητας όπου ένα αυθαίρετο επίπεδο εισοδήματος ορίζεται ως το επίπεδο κάτω από οποίο οι άνθρωποι της συγκεκριμένης χώρας θεωρούνται ότι ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ανάμεσα στις πλούσιες και στις φτωχές χώρες η διαφορά των μέσων εισοδημάτων διευρύνεται. Όμως στατιστικά στοιχεία που παρέχονται με βάση συγκεκριμένες χώρες είναι πολύ παραπλανητικές σε αυτή την περίπτωση. Πρώτον, οι χώρες έχουν μετακινηθεί από την ομάδα των φτωχών σε εκείνη των πλουσίων. Για παράδειγμα η νότια Κορέα ήταν μια από τις πιο φτωχές χώρες την δεκαετία του 1950, αλλά με ταχύτατη ανάπτυξη μέσα σε είκοσι χρόνια , σήμερα ανήκει σε χώρα του ΟΟΣΑ. Δεύτερον και πιο σημαντικό, η παγκόσμια ευημερία πρέπει να μετριέται σε όρους του ανθρώπινου πληθυσμού κι όχι σε χώρες. Η Κίνα και η Ινδία μαζί μετράνε το μισό πληθυσμό της γης . Και οι δύο έχουν αυξήσει το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν τους πολύ γρήγορα τα τελευταία χρόνια. Εάν οι επαρχίες της Κίνας θεωρούνταν ξεχωριστές χώρες , τότε εκείνες θα ήταν οι 20 πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου από το 1978 έως το 1995 (World Bank 1997). Για 500 χρόνια , κάτω από κλειστά οικονομικά συστήματα διαφόρων μορφών , η Κίνα κατάφερε να διατηρήσει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περίπου σε US\$500 ανά χρόνο σε επίπεδα απόλυτης φτώχειας. Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολόγισε το 2000 ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης είναι περίπου US\$3.000 ανά χρόνο. Της Ινδίας η πραγματική ανάπτυξη του ΑΕΠ από την υιοθέτηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων το 1991 υπολογίζεται περίπου σε 7% ετησίως. Από το 1985 έως το 1993, το προσδόκιμο ζωής στην Ινδία έχει αυξηθεί από τα 55 στα 62 χρόνια και οι γυναίκες τώρα ζουν περισσότερο από τους άνδρες. Σε όρους πληθυσμού, ως εκ τούτου τα εισοδήματα έχουν συγκλίνει δηλαδή η εισοδηματική ανισότητα έχει μειωθεί.

Η απόλυτη φτώχεια (η Παγκόσμια τράπεζα καθορίζει το ποσό του US\$1 ή και λιγότερο ημερησίως με το οποίο προσπαθούν οι άνθρωποι να ζήσουν) λέγεται ότι αυξάνεται σε όρους αριθμών ατόμων , με εκτιμήσεις 1.3 δισεκατομμύρια άνθρωποι να βρίσκονται σε αυτή τη κατάσταση (World Bank 2000). Είναι δύσκολο να συσχετιστούν τα νούμερα αυτά με τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία της Κίνας και της Ινδίας και με τα στοιχεία που αναφέρουν ότι τα προηγούμενα 40 χρόνια το προσδόκιμο ζωής έχει αυξηθεί από 41 σε 62 έτη στις αναπτυσσόμενες χώρες και ότι η παιδική θνησιμότητα έχει μειωθεί κατά το ήμισυ.

Τα εισοδήματα συγκλίνουν ή αποκλίνουν μεταξύ των χωρών; Στις αναπτυσσόμενες χώρες, έρευνες δεν μπορούν να αποδείξουν συστηματική σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και αλλαγών στις εισοδηματικές ανισότητες. (Dollar and Kraay 2000) Στην πραγματικότητα , η εισοδηματική ανισότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες φαίνεται να είναι σταθερή .

Θα πρέπει να ανησυχούμε τόσο πολύ για την εισοδηματική ανισότητα; Δυστυχώς, ο Marx ήταν σωστός όταν έγραφε ότι σε μεγάλο βαθμό οι άνθρωποι μετρούν την ευημερία τους σε σχετικούς όρους. Κι αυτό ισχύει γιατί ο πολιτικός φθόνος είναι τόσο δυνατό όπλο για τους πολιτικούς. Έτσι, ανεξάρτητα από το πόσο πλούσιοι γινόμαστε , οι άνθρωποι που μας χειραγωγούν συνεχίζουν να μας βυθίζουν στην σκοτεινή ευημερία της ανθρώπινης ψυχολογίας.. Βεβαίως, είναι παράλογο , αλλά τα συναισθήματα συχνά ξεπερνούν την λογική και τον ορθολογισμό.

Γ.2. Παγκοσμιοποίηση και ανισότητα

Τι ρόλο έχει παίξει η παγκοσμιοποίηση στις αλλαγές της εισοδηματικής ανισότητας ; Οι περισσότερες έρευνες στο συγκεκριμένο θέμα τα τελευταία χρόνια ασχολούνται περισσότερο με τις οικονομικές ανισότητες στις χώρες με υψηλά εισοδήματα και κυρίως τις Η.Π.Α. και χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης. Συζητήσεις έχουν γίνει για το εάν το διευρυνόμενο χάσμα των μισθών στις Η.Π.Α. ή η αυξανόμενη ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλεται στις αυξανόμενες εισαγωγές αγαθών εντάσεως εργασίας από τις αναπτυσσόμενες χώρες (σπρώχνοντας προς τα κάτω την ζήτηση για χαμηλόμισθη εργασία) ή στην τεχνολογική αλλαγή και πιο συγκεκριμένα βελτιώσεις στην τεχνολογία της πληροφορίας (αυξάνοντας την ζήτηση για ειδικευμένη εργασία σε σχέση με την ζήτηση για χαμηλής ειδίκευσης εργασία). Όμως εκτός από αυτούς τους δύο παράγοντες , άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν είναι : πιο αργή ανάπτυξη προσφοράς ειδικευόμενων εργαζομένων (σπρώχνοντας προς τα πάνω τους μισθούς τους σε σχέση με τους μισθούς των ανειδίκευτων εργατών), αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και αύξηση στην μετανάστευση ανειδίκευτων εργατών (σπρώχνοντας προς τα κάτω τους μισθούς της ανειδίκευτης εργασίας) και μείωση της εξουσίας των συνδικάτων.

Πολλά επιχειρήματα μπορούν να ειπωθούν για την συνεισφορά όλων αυτών των παραγόντων στην αύξηση των μισθολογικών ανισοτήτων ή στην αύξηση της ανεργίας σε περιοχές όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση , οι ΗΠΑ και η Αυστραλία. Μελέτες οικονομολόγων γενικά υποστηρίζουν περισσότερο τις βελτιώσεις της τεχνολογίας ως το πιο σημαντικό παράγοντα , πιο σημαντικό και από την αύξηση του εμπορίου με τις αναπτυσσόμενες χώρες. (Tyers , Duncan and Martin 1999) Ο όγκος των συναλλαγών δεν εμφανίζεται να είναι αρκετά μεγάλος για την αύξηση του εμπορίου με τις αναπτυσσόμενες χώρες έτσι ώστε να αποτελεί κύριο παράγοντα. Χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος αποτελούν περίπου το 80% του παγκόσμιου βιομηχανικού εργατικού δυναμικού και οι κατασκευές αποτελούν το 60% των εξαγωγών τους (σε σχέση με 20% που ήταν το 1960). Όμως , οι εξαγωγές των κατασκευών υπολογίζονται περίπου μόνο το 2% του Α.Ε.Π. των χωρών υψηλών εισοδημάτων, με το Α.Ε.Π. αυτών των χωρών να αποτελείται κατά 70% περίπου από υπηρεσίες. Γι' αυτό το λόγο κάποιοι άλλοι παράγοντες πρέπει να είναι πιο σημαντικοί στην εξήγηση των αυξανόμενων εισοδηματικών ανισοτήτων. Σχετικά με την περίοδο αύξησης των εισοδηματικών ανισοτήτων στις ΗΠΑ , το εμπόριο των ΗΠΑ με τις αναπτυσσόμενες χώρες εντάθηκε ταχύτερα την δεκαετία του 1990 από ότι την δεκαετία του 1980, ενώ η μεγαλύτερη αύξηση των ανισοτήτων υπήρξε την δεκαετία του 1980.

Ο Atkinson (1999) υποστηρίζει ότι οι ίδιες δυνάμεις που οδηγούν τις οικονομίες να δίνουν περισσότερη έμφαση στην απόδοση που σχετίζεται με την αμοιβή έχει επίσης οδηγήσει σε λιγότερη προθυμία να επιβάλλουν υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές και γι' αυτό το διαθέσιμο εισόδημα γίνεται περισσότερο ισότιμο με τα εισοδήματα πριν τη φορολόγηση. Σαν αποτέλεσμα ,τα διαθέσιμα εισοδήματα έχουν γίνει περισσότερο άνισα στις χώρες με υψηλά εισοδήματα. Η τάση προς την αμοιβή που βασίζεται στην απόδοση και στην απροθυμία επιβολής υψηλών φορολογικών συντελεστών θα μπορούσαμε να πούμε ότι είχε επιβληθεί στις χώρες εξαιτίας της μεγάλης διεθνούς κινητικότητας του κεφαλαίου και της ειδικευμένης εργασίας. Γι' αυτό , υπάρχει πίεση στο να είναι οι φορολογικοί συντελεστές ανταγωνιστικοί διεθνώς , η οποία είναι μια ακόμη άποψη της παγκοσμιοποίησης.

Ο Williamson (1997) υποστηρίζει ότι η αυξανόμενη ροή αγαθών εντάσεως εργασίας και ανειδίκευτης εργασίας από τις αναπτυσσόμενες χώρες στις χώρες υψηλών εισοδημάτων κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα μείωσε την ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία στις χώρες υψηλών εισοδημάτων , αυξάνοντας τις εισοδηματικές ανισότητες σε αυτές τις χώρες.

Πιο σημαντικά, σημειώνει ότι την αρχική χρυσή περίοδο της παγκοσμιοποίησης (1870 έως 1913), η αυξανόμενη εισοδηματική ανισότητα στις χώρες υψηλών εισοδημάτων οδήγησε σε αντιστροφή της παγκοσμιοποίησης (περιλαμβάνοντας περιορισμούς στην μετανάστευση) και στην καταστροφική περίοδο από 1921 έως 1938.

Ο μεγάλος αριθμός ανταγωνιστικών εξηγήσεων για τις αυξήσεις των εισοδηματικών ανισοτήτων σε κάποιες από τις χώρες υψηλών εισοδημάτων δείχνει πόσο δύσκολο είναι να καταλάβει κανείς τι ακριβώς συμβαίνει . Είναι σημαντικό , όμως να προσπαθούμε να διασαφηνίσουμε την

κατάσταση. Διαφορετικά , υπάρχει κίνδυνος να κατηγορηθεί η παγκοσμιοποίηση και τα επιχειρήματα να χρησιμοποιηθούν για να ανατρέψουν το γεγονός ότι η παγκόσμια ενσωμάτωση παρείχε την βασική οδό για τις φτωχές αναπτυσσόμενες χώρες να αυξήσουν το βιοτικό τους επίπεδο.

Η παγκοσμιοποίηση δεν θα πρέπει να συνεισφέρει στην εξάπλωση εισοδηματικών ανισοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες , εκτός εάν η χώρα έχει την εμπειρία από εξωτερικούς κλονισμούς οι οποίοι είναι αποτέλεσμα του μεγάλου ανοίγματος του εμπορίου και των επενδύσεων. Η απάντηση σε αυτό το πρόβλημα είναι να βρεθούν τρόποι διαχείρισης των κινδύνων που εισάγονται από το άνοιγμα των συνόρων. Ενώ η παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να οδηγεί σε μεγαλύτερη εισοδηματική ισότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της αύξησης των μισθών της ανειδίκευτης εργασίας , οι εγχώριες πολιτικές είναι πιθανόν να είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που οδηγεί στην αύξηση των ανισοτήτων.

Γ.3. Οικονομική παγκοσμιοποίηση και κοινωνικό κράτος (κοινωνικές ανισότητες)

Η παγκόσμια επικράτηση του νέο φιλελευθερισμού (ορθόδοξου φιλελευθερισμού) έχει επιβάλει ως οικονομική ορθοδοξία την «αρνητική ελευθερία της αγοράς , που λειτουργεί με την ελάχιστη παρέμβαση του κράτους» (Cohn, 2009:134). Συνεπώς , η ελευθερία των αγορών , των ευκαιριών, των τυχοδιωκτισμών προκρίθηκε ως η μέγιστη αξία.

Όντως η ελευθερία είναι κολοβή στο βαθμό που περιορίζεται στη μεγιστοποίηση του κέρδους πάση θυσία, αγνοώντας τις υπαρκτές ανισότητες που δημιουργεί. Σύμφωνα με τον Rogers (2011) την περίοδο 1980-2010 όπου παρατηρήθηκε παγκόσμια εξάπλωση του νεοφιλελεύθερου οικονομικού μοντέλου , η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη ήταν χαμηλότερη της περιόδου 1950-80 και υπήρξε μεγαλύτερη αύξηση των παγκόσμιων κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων , με το 20% του πληθυσμού να κρατάει το 84% του παγκόσμιου πλούτου και το 1% να κατέχει πέραν του 20%.

Για τον Χάμπερμας η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μια τελική κατάσταση αλλά μια διαδικασία (Χάμπερμας, 2003:101). Μια διαδικασία που διευκολύνει την έκταση οποιασδήποτε κυκλοφορίας, επικοινωνίας , ανταλλαγής πέρα από τα γεωγραφικά όρια του κράτους. Η πιο σημαντική παράμετρος είναι αδιαμφισβήτητα η οικονομική παγκοσμιοποίηση που δρα ανεξέλεγκτα στην απουσία ουσιαστικών (δια)κρατικών ρυθμίσεων , υπό το επιχείρημα ότι οποιοσδήποτε ρυθμίσεις θα επιβαρύνουν τις παγκόσμιες ισορροπίες. Όμως δια της βίαιης εξάπλωσης των άνομων οικονομιών η υπόσταση και η κυριαρχία των κρατών κλονίζεται.

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση δοκιμάζει τα όρια του κράτους φτάνοντας σε σημείο να το υποκαθιστά, αφού σε πολλές περιπτώσεις παγκόσμιοι οικονομικοί κύκλοι λειτουργούν ως σκιώδεις κυβερνήσεις.

Οι εκφραστές της πολιτικής αυτής είναι κυρίως μεγάλες τράπεζες και επενδυτικοί όμιλοι σε παγκόσμιο επίπεδο, ασφαλιστικές και πολυεθνικές εταιρείες, διεθνείς οργανισμοί (π.χ. Δ.Ν.Τ., ΟΟΣΑ) συνεπικουρούμενες από νεοφιλελεύθερες πολιτικές απορρύθμισης και ανάλογη ακαδημαϊκή υποστήριξη. Ο πυρήνας των ενεργειών τους δεν είναι τόσο η ανάπτυξη μέσω επενδύσεων, όσο η θησαύριση μέσω χρηματιστηριακών παιγνίων και ρίσκων.

Η εθνική κυριαρχία έφυγε, εν μέρει, από τα χέρια των πολιτών και εκχωρήθηκε σε οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και η ΕΕ, μέσω «ενός ήσυχου πραξικοπήματος των τεχνοκρατών» (Χάμπερμας, 2011). Οι συλλογικές ταυτότητες που δίνουν υπόσταση σ' ένα κράτος κατανοούν επισφαλείς, αφού δέχονται κατά τον Χάμπερμας (2003: 112) την ομοιομορφοποιητική πίεση ενός παγκόσμιου υλικού πολιτισμού με τυποποιημένες καταναλωτικές και ψυχαγωγικές συνήθειες. Επιπλέον, η οικονομική παγκοσμιοποίηση αναχαιτίζει τη φοροεισπρακτική ικανότητα του κράτους λόγω της κινητικότητας κεφαλαίων και συνεπώς, κλονίζει τον αναδιανεμητικό και αναπτυξιακό του ρόλο και το αίσθημα δικαίου των πολιτών. Συνεπακόλουθα, δημιουργείται μια αμείλικτη πολιτικό-οικονομική κατάσταση που αμφισβητεί το λειτουργικό και κοινωνικό ρόλο του κράτους «έχοντας στο μάτι τον αναδιανεμητικό ρόλο του και ιδίως τις κοινωνικές παροχές» (Βεργόπουλος, 1999:65). Υπό αυτό το πρίσμα, η κοινωνική συνοχή των σύγχρονων κρατών διασαλεύεται εν μέσω οικονομικής ασυδοσίας, κραυγαλέων εισοδηματικών ανισοτήτων, ανεργίας, αρνητικής ψυχολογίας, πολιτικής διαφθοράς και ανυποληψίας, τεχνοκρατικής χειραγώγησης και δημοκρατικών ελλειμμάτων.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση αποδεικνύει ότι η υποχώρηση του ρόλου του κράτους (και των πολιτών ως ρυθμιστών της μοίρας τους) εις το όνομα μιας στρεβλής οικονομικής ελευθερίας, επιφέρει καταστρατήγηση πανανθρώπινων δικαιωμάτων και αρχών, ενισχύοντας παγκόσμιες ανισότητες εις βάρος των μη προνομιούχων και προς όφελος μιας μικρής πλουτοκρατικής ελίτ. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση δεν επέφερε την παγκόσμια ευημερία όπως επαγγελλόταν. Ενίσχυσε την παγκόσμια αναταραχή και δυστυχία. Οδήγησε σε «σωρεία επιθέσεων ενάντια σε θεμελιώδεις έννοιες, όπως η εργασία, το κοινωνικό κράτος, η κοινωνική συνοχή, το δημοκρατικό πολίτευμα, η κοινωνία» (Βεργόπουλος, 1999:41). Πλέον τίθεται εν αμφιβόλω η υποχρέωση του κράτους να αναδιανέμει τους πόρους και να μεριμνά, ώστε να υπάρχει ισονομία, εισοδηματική δικαιοσύνη, πρόνοια προς τους κοινωνικά αποκλεισμένους και δυσπραγούντες. Αυτό που διαμορφώνεται είναι ένα παγκόσμιο ελεύθερο άναρχο πεδίο, όπου όλοι μπορούν δυνητικά να πετύχουν (ή και να αποτύχουν). Επειδή όμως οι συμμετέχοντες σε καμία περίπτωση δεν συναγωνίζονται επί ίσους όρους, οι υφιστάμενες ανισότητες διαιωνίζονται. Δεν είναι τυχαίο ότι οι «οι ανισότητες αυξήθηκαν ραγδαία, ιδίως σε χώρες όπου ενσωματώθηκαν νεοφιλελεύθερες πολιτικές και συμπεριφορές» (Curran, 2011:42)

Ο Karl Marx είπε «ο σκοπός δεν είναι μόνο να καταλάβετε τον κόσμο αλλά να τον αλλάξετε». Μια παραλλαγή που πρέπει να θυμάστε είναι ότι αν θέλετε να αλλάξετε τον κόσμο, τότε πρέπει να προσπαθήσετε να τον καταλάβετε. Μπορείτε να μάθετε από τους άλλους. Μπορείτε να μάθετε από τους ανθρώπους που προσπαθείτε να οργανώσετε. (Chomsky, 2011)

Συνεπώς , η μεγάλη πρόκληση είναι η μεταβίβαση της πρωτοκαθεδρίας από τις αγορές στην παγκόσμια κοινωνία των πολιτών , διαμέσου διεθνών δικτύων συνεννόησης δημοκρατικών κρατών δικαίου , μέσα σ' ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που απειλείται άμεσα σε κατάρρευση από ανισότητες και περιβαλλοντικές καταστροφές. Εν κατακλείδι, η ίδια ιστορία καλεί την παγκοσμιοποίηση να ρυθμιστεί και να εκδημοκρατισθεί.

Γ.4. Η αστάθεια της ανισότητας

Την περασμένη χρονιά παρακολούθησαμε ένα παγκόσμιο κύμα κοινωνικής και πολιτικής αναταραχής και αστάθειας – μάζες ανθρώπων να ξεχύνονται στους δρόμους, πραγματικούς και εικονικούς.

Ενώ όλες αυτές οι διαδηλώσεις δεν έχουν ενιαία αιτήματα , εκφράζουν με ποικίλους τρόπους τις ανησυχίες της παγκόσμιας εργατικής και μεσαίας τάξης για τις προοπτικές της ζωής τους εν μέσω αυξανόμενης συγκέντρωσης ισχύος στα χέρια οικονομικών , χρηματοπιστωτικών και πολιτικών ελίτ. Τα αίτια του προβληματισμού τους είναι ξεκάθαρα : η υψηλή ανεργία και υποαπασχόληση στις ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες , η ανεπαρκής εκπαίδευση που δίνεται σε νέους ανθρώπους και εργαζόμενους που καλούνται να ανταγωνιστούν για δουλειές σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, η απέχθεια που προκαλεί η διαφθορά , συμπεριλαμβανομένων και των νομιμοποιημένων μορφών όπως τα «λόμπι» και η απότομη διεύρυνση της ανισότητας σε εισοδήματα και πλούτο στον αναπτυγμένο κόσμο και στις ταχύτερα αναπτυσσόμενες αναδύμενες οικονομίες.

Η αύξηση της ανισότητας έχει πολλές αιτίες : την προσθήκη 2,3 δισεκατομμυρίων Κινέζων και Ινδών στην παγκόσμια εργατική δύναμη , που συρρικνώνει τις θέσεις εργασίας και τους μισθούς τόσο των «γαλάζιων», όσο και των αναλώσιμων «λευκών κολάρων» στις αναπτυγμένες οικονομίες στην στρεβλωμένη προς όφελος συγκεκριμένων δεξιοτήτων τεχνολογική πρόοδο, τα φαινόμενα όπου ο νικητής τα παίρνει όλα και οι υπόλοιποι τίποτα την ταχύτατη εμφάνιση εισοδηματικών ανισοτήτων σε οικονομίες που μέχρι πρόσφατα είχαν χαμηλά εισοδήματα και την όλο και λιγότερο προοδευτική φορολόγηση.

Αποτέλεσμα της ανισότητας είναι , εν μέρει , και η αύξηση στον δανεισμό τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου τομέα και τις σχετιζόμενες με αυτό το φαινόμενο φούσκες σε χρέη , μετοχές και ακίνητα. Η μετριότατη αύξηση του πραγματικού εισοδήματος για όλους , εκτός από τους πλούσιους τις περασμένες δεκαετίες άνοιξε ένα χάσμα ανάμεσα στα έσοδα και τις καταναλωτικές φιλοδοξίες. Στις άγγλο - σαξονικές χώρες , η απάντηση ήταν ο εκδημοκρατισμός

της πίστωσης μέσω της χρηματοπιστωτικής απελευθέρωσης που τροφοδότησε την αύξηση του ιδιωτικού χρέους, καθώς τα νοικοκυριά δανείζονταν για να καλύψουν την διαφορά. Στην Ευρώπη, το χάσμα γεφυρώθηκε με τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως η δωρεάν παιδεία, υγεία κτλ., όμως δεν χρηματοδοτήθηκαν πλήρως από τους φόρους, με αποτέλεσμα την εκτίναξη των δημοσίων ελλειμμάτων και του κρατικού χρέους. Και στις δύο περιπτώσεις, τα επίπεδα χρέους με τον καιρό έγιναν μη βιώσιμα.

Οι ελεύθερες αγορές δεν γεννούν αρκετή καταναλωτική ζήτηση. Με τον τραπεζικό δανεισμό να έχει στερέψει, οι επιπτώσεις στην κατανάλωση δεκαετιών άνισης αναδιανομής του πλούτου- από την εργασία στο κεφάλαιο, από τους μισθούς στα κέρδη, από τους φτωχούς στους πλούσιους και από τα νοικοκυριά στις μεγάλες επιχειρήσεις-έχουν καταστεί σοβαρότητες, καθώς οι έχοντες (εταιρείες, κάτοχοι κεφαλαίου και πλούσια νοικοκυριά) δεν ξοδεύουν αρκετά ώστε να ισοσκελίσουν το έλλειμμα ζήτησης.

Το πρόβλημα δεν είναι καινούριο. Ο Καρλ Μαρξ μπορεί να υπερεκτίμησε τις αρετές του σοσιαλισμού, αλλά είχε δίκιο όταν υποστήριζε ότι η παγκοσμιοποίηση, ο ανεξέλεγκτος χρηματοπιστωτικός καπιταλισμός και η αχαλίνωτη αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου εις βάρος του κόσμου της εργασίας προς όφελος του κεφαλαίου μπορεί να οδηγήσει τον καπιταλισμό στην αυτοκαταστροφή. Όπως έλεγε, ο χωρίς φραγμούς καπιταλισμός μπορεί να οδηγήσει σε τακτικές εξάρσεις υπερπαραγωγής και υποκατανάλωσης και στην εμφάνιση καταστροφικών χρηματοπιστωτικών κρίσεων, που τροφοδοτούνται από πιστωτικές φούσκες και χρηματιστηριακές διακυμάνσεις.

Η πίεση για την δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας επιταχύνθηκε μετά την Μεγάλη Ύφεση, καθώς το κράτος ανέλαβε την ευθύνη της μακροοικονομικής σταθεροποίησης – έναν ρόλο που απαιτούσε την διατήρηση μιας μεγάλης μεσαίας τάξης, μέσω της διεύρυνσης της παροχής δημοσίων αγαθών με άξονα την προοδευτική φορολόγηση εισοδημάτων και πλούτου και την δημιουργία οικονομικών ευκαιριών για όλο τον κόσμο.

Έτσι, η άνοδος του κράτους κοινωνικής πρόνοιας ήταν μια αντίδραση στην απειλή των λαϊκών επαναστάσεων, του σοσιαλισμού και του κουμμουνισμού, καθώς αυξανόταν η συχνότητα και η σοβαρότητα των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Ακολούθησαν τρεις δεκαετίες σχετικής οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 ως τα μέσα της δεκαετίας του '70, μια περίοδος οξείας μείωσης της ανισότητας και ραγδαίας αύξησης των μέσων εισοδημάτων.

Όμως και το αγγλοσαξονικό μοντέλο «laissez-faire» φιλελευθερισμού έχει επίσης αποτύχει παταγωδώς. Η σταθεροποίηση των οικονομιών της ελεύθερης αγοράς απαιτεί ένα σωστό ισοζύγιο μεταξύ των αγορών και της παροχής δημοσίων αγαθών. Αυτό σημαίνει την απομάκρυνση τόσο από το αγγλοσαξονικό μοντέλο των ανεξέλεγκτων αγορών όσο και από το μοντέλο των ελλειμματικών κρατών πρόνοιας της ηπειρωτικής Ευρώπης. Ακόμη και ένα

εναλλακτικό «ασιατικό» μοντέλο ανάπτυξης –αν υφίσταται στ’ αλήθεια κάτι τέτοιο- δεν απέτρεψε την αύξηση της ανισότητας στην Κίνα, την Ινδία και αλλού.

Κάθε οικονομικό μοντέλο που δεν αντιμετωπίζει καταλλήλως την ανισότητα θα καταλήξει εν ευθέτω χρόνων σε μια κρίση νομιμότητας. Αν δεν επέλθει μια νέα ισορροπία , η κοινωνική και πολιτική αστάθεια θα πλήττει την μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

Γ.5. Χρειάζεται να αντιμετωπιστεί η ανισότητα :

Οι δίδυμες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής καινοτομίας έχουν μειώσει πραγματικά την ανισότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ φτωχότερες χώρες καλύπτουν την διαφορά με πλουσιότερες. Όμως , στο εσωτερικό πολλών χωρών οι εισοδηματικές ανισότητες έχουν διευρυνθεί.

Είναι επίσης αλήθεια ότι κάποιο μέτρο ανισότητας είναι καλό για την οικονομία. Οξύνει τα κίνητρα να εργαστεί κάποιος σκληρά και να πάρει ρίσκα, ανταμείβει τους ταλαντούχους καινοτόμους που οδηγούν την οικονομική πρόοδο . Οι υποστηρικτές του ελεύθερου εμπορίου δέχονται πάντα ότι όσο πιο παγκοσμιοποιημένη είναι μια αγορά, τόσο μεγαλύτερες είναι οι ανταμοιβές για τους νικητές. Όμως, φαίνεται πως η ανισότητα έχει φτάσει σε ένα σημείο που μπορεί να είναι αναποτελεσματική και κακή για την ανάπτυξη.

Αυτό είναι πιο εμφανές στον αναδυόμενο κόσμο. Στην Κίνα οι πιστωτικές διευκολύνσεις πηγαίνουν στις κρατικές επιχειρήσεις και όσους έχουν τα μέσα, η ελίτ επίσης κερδίζει από μια σειρά μονοπωλίων. Στη Ρωσία ο πλούτος των ολιγαρχών έχει ακόμα λιγότερο να κάνει με την επιχειρηματικότητα . Στην Ινδία , πολύ συχνά το ίδιο ισχύει.

Υπάρχει και η πιο άδικη μεταφορά : κακά στοχευμένες κοινωνικές δαπάνες. Οι κοινωνικές δαπάνες έχουν ως σκοπό λιγότερο συχνά να βοηθήσουν τους φτωχούς παρά να δίνουν καλούδια στους πλουσίους. Στην Αμερική η επιδότηση επιτοκίου κατοικίας για το πλουσιότερο ένα πέμπτο είναι τέσσερις φορές το ποσό που δαπανήθηκε για τη δημόσια στέγαση για το φτωχότερο ένα πέμπτο. Εάν οι εισοδηματικές ανισότητες γίνουν αρκετά μεγάλες , μπορεί να οδηγήσουν σε λιγότερη ισότητα ευκαιριών , ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης.

Μερικοί θα παραμείνουν επιφυλακτικοί κατά πόσον η ανισότητα είναι ένα πρόβλημα από μόνο του. Αλλά ακόμα και αυτοί έχουν συμφέρον για τον περιορισμό της, γιατί αν θα συνεχίσει να αυξάνεται , η δυναμική για αλλαγή μπορεί να οδηγήσει σε ένα πολιτικό αποτέλεσμα που δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα κανενός.

Γ.6. Ιδέες για την αντιμετώπιση της ανισότητας χωρίς να πλήττεται η ανάπτυξη

Για να αντιμετωπιστεί η ανισότητα προτείνουμε τρεις τρόπους οι οποίοι είναι οι εξής : ο ανταγωνισμός , η στόχευση και η μεταρρύθμιση.

Η προτεραιότητα θα πρέπει να είναι μια επίθεση τύπου Roosevelt ενάντια στα μονοπώλια και τα κεκτημένα συμφέροντα, είτε πρόκειται για κρατικές επιχειρήσεις στην Κίνα ή τις μεγάλες τράπεζες της Wall Street. Ο αναδυόμενος κόσμος, ειδικότερα, θα πρέπει να εξασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια στις συμβάσεις της κυβέρνησης και αποτελεσματική αντιμονοπωλιακή νομοθεσία. Δεν είναι τυχαίο ότι ο πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο, Κάρλος Σλιμ, επένδυσε τα χρήματά του στις τηλεπικοινωνίες του Μεξικό, μια βιομηχανία όπου οι ανταγωνιστικές πιέσεις ήταν χαμηλές και οι τιμές ήταν στα ύψη. Στον πλούσιο κόσμο, υπάρχει επίσης πολύ περιθώριο δράσης. Μόνο ένα μέρος της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μια πραγματική ενιαία αγορά. Η σχολική μεταρρύθμιση και η εισαγωγή επιλογών είναι ζωτικής σημασίας. Κανένας οικονομολόγος της Wall Street δεν έχει κάνει τόσο μεγάλη ζημιά στην αμερικανική κοινωνική κινητικότητα, όσο τα συνδικάτα των εκπαιδευτικών. Πρέπει να απαλλαγούμε από στρεβλώσεις, όπως η εργατική νομοθεσία στην Ευρώπη ή τα απομεινάρια του συστήματος καταγραφής νοικοκυριών της Κίνας, που θα κάνουν επίσης μια τεράστια διαφορά.

Στη συνέχεια, στόχευση των κρατικών δαπανών για τους φτωχούς και τους νέους. Στο αναδυόμενο κόσμο, πάρα πολύ χρήμα πηγαίνει στις καθολικές επιδοτήσεις καυσίμων που ευνοούν δυσανάλογα τους πλουσίους (στην Ασία) και δυσβάσταχτες συντάξεις που ευνοούν τους σχετικά εύπορους (στη Λατινική Αμερική). Αλλά ο μεγαλύτερος στόχος για τη μεταρρύθμιση είναι τα κράτη πρόνοιας του πλούσιου κόσμου. Δεδομένης της γήρανσης των κοινωνιών τους, οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να ελπίζουν ότι θα δαπανήσουν λιγότερα για τους ηλικιωμένους, αλλά μπορεί να μειώσουν τον ρυθμό αύξησης – για παράδειγμα με την αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και τον έλεγχο των καλουδιών που προσφέρονται. Μερικά από τα κονδύλια θα μπορούσαν να πάνε στην εκπαίδευση. Η πρώτη Προοδευτική εποχή οδήγησε στην εισαγωγή των χρηματοδοτούμενων από τα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτή τη φορά ο στόχος θα πρέπει να είναι η προ-σχολική εκπαίδευση καθώς και η επανεκπαίδευση για τους ανέργους.

Τέλος η φορολογική μεταρρύθμιση: να μην τιμωρήσει τους πλούσιους αλλά να συγκεντρώσει τα χρήματα πιο αποτελεσματικά και προοδευτικά. Σε φτωχότερες οικονομίες, όπου η φοροδιαφυγή είναι διαδεδομένη, η εστίαση θα πρέπει να είναι σε χαμηλότερους συντελεστές και καλύτερη εφαρμογή. Σε πλούσιες χώρες τα μεγαλύτερα οφέλη θα πρέπει να προέλθουν από την εξάλειψη των εκπτώσεων που ωφελούν κυρίως τους πλουσίους, η μείωση του χάσματος μεταξύ των φορολογικών συντελεστών επί των μισθών και των εισοδημάτων του κεφαλαίου και η περισσότερη εξάρτηση από αποτελεσματικούς φόρους που καταβάλλονται δυσανάλογα από τους πλουσίους, όπως κάποιοι φόροι ακινήτων.

Τα διάφορα τμήματα της ατζέντας ήδη αγκαλιάστηκαν σε διάφορες χώρες. Η Λατινική Αμερική έχει επενδύσει σε σχολεία και πρωτοστάτησε σε υπό όρους μεταφορά μετρητών για τους πολύ φτωχούς. Είναι η μόνη περιοχή όπου η ανισότητα στις περισσότερες χώρες έχει μειωθεί. Ινδία και Ινδονησία εξετάζουν τρόπους να αλλάξουν τις επιδοτήσεις καυσίμων. Γενικότερα, καθώς

χτίζουν το κράτος πρόνοιας τους, οι χώρες της Ασίας είναι αποφασισμένες να αποφύγουν την σπατάλη της Δύσης. Στον πλούσιο κόσμο η Σκανδιναβία είναι η πιο εφευρετική περιοχή. Η Σουηδία έχει αναθεωρήσει το ομολογουμένως τεράστιο κράτος πρόνοιας και έχει ένα καθολικό σύστημα κουπονιών για τα σχολεία. Η Βρετανία αναμορφώνει και απλοποιεί τα σχολεία και το σύστημα ευημερίας. Οι ιδεολογικές υπερβάσεις είναι ένα σημάδι της αλλαγής, αλλά οι πολιτικοί έχουν πολύ δρόμο να διανύσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' : ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Δ.1. Τι είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο :

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (ΕΚΜ) είναι μια κατάκτηση των λαών της Ευρώπης, οι οποίοι μετά την καταστροφή που βίωσαν με το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αποφάσισαν να ενώσουν τις τύχες τους, επιδιώκοντας κοινούς στόχους, στηριγμένοι πάνω σε κοινές αξίες, που ανάγονται στον ουμανισμό. Το ΕΚΜ είναι στη βάση του ένα πολιτικό όραμα μιας κοινωνίας που επιθυμεί την πρόοδο και την ανάπτυξη χωρίς να θυσιάζει κάποια από τα μέλη της, μιας κοινωνίας που επιδιώκει την ευημερία για όλους, μιας κοινωνίας που οργανώνεται συλλογικά απέναντι σε κινδύνους που απειλούν την ποιότητα ζωής ή την ίδια τη ζωή – όπως είναι η ασθένεια, η ανεργία, τα γηρατειά – μιας κοινωνίας που αναζητά ανθρωποκεντρικούς τρόπους ενσωμάτωσης και οικονομικής ολοκλήρωσης στην παγκόσμια οικονομία. Οι θεμελιώδεις αρχές του ΕΚΜ είναι η αλληλεγγύη, η κοινωνική προστασία, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, η εξάλειψη της φτώχειας και του αποκλεισμού.

Η Ευρώπη στη δεκαετία του 1990 έχασε έδαφος, καθώς δεν προσαρμόστηκε γρήγορα στις μεταβολές που επέφερε η ραγδαία επέκταση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Στην προσπάθειά της να ανακτήσει τη θέση της και να διατηρήσει τον ισχυρό της ρόλο στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το Μάρτιο του 2000 τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (ΣτΛ), μέσω της οποίας τέθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι για το 2010. Η ΣτΛ επιδιώκει τους στόχους της στηριζόμενη στο ΕΚΜ, είναι δηλαδή η απάντηση της Ευρώπης στο ερώτημα τί ανάπτυξη θέλουμε και για ποιόν.

Η υλοποίηση της ΣτΛ δεν είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα και το 2005 υπήρξε αναθεώρηση των στόχων, αναπροσαρμογή των πολιτικών και, γενικά, ένα νέο ξεκίνημα. Το ΕΚΜ επίσης προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα, ιδιαίτερα σε σχέση με τις ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας, αλλά και των μεγάλων μεταβολών στα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα, εν όψει μάλιστα της πολύ σοβαρής πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο συνδυάζει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με τις συνεχώς βελτιούμενες συνθήκες ζωής και εργασίας (Διάγραμμα 1) . Τα βασικά του χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν τα εξής :

Διάγραμμα 1. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο

- Κράτος που παρεμβαίνει και εκπροσωπεί την υπερίσχυση των δημοκρατικών θεσμών έναντι της ασυδοσίας των αγορών
- Ελεύθερη και υποχρεωτική εκπαίδευση για όλους
- Δίκαιη κατανομή των ευκαιριών και ίση πρόσβαση για όλους στην κατάρτιση, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση
- Ισχυρό σύστημα κοινωνικής προστασίας για όλους τους πολίτες και ιδιαίτερα για τους πιο ευπαθείς
- Περιορισμό και εξάλειψη της οικονομικής αλλά και άλλων μορφών ανισοτήτων
- Ανάδειξη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και επέκταση του κοινωνικού διαλόγου
- Ενεργή προστασία του περιβάλλοντος και μέτρα για την κλιματική αλλαγή

Ωστόσο, όσο ωραία και δίκαια ακούγονται όλα αυτά, άλλο τόσο δύσκολο είναι να εφαρμοστούν στην πράξη. Καταρχήν υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας, που πηγάζει όχι μόνο από το διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης αλλά και από τις διαφορετικές επιδιώξεις και θεσμικές δομές του κάθε συστήματος. Περαιτέρω, το ΕΚΜ δέχθηκε ισχυρή κριτική και πιέσεις ιδιαίτερα τις τελευταίες δύο δεκαετίες με την παγκοσμιοποίηση, καθώς πολλοί υποστήριζαν την άποψη ότι η Ευρώπη δεν αντέχει την «πολυτέλεια» ισχυρών και

δαπανηρών μέτρων κοινωνικής προστασίας. Από την άλλη μεριά βέβαια υπάρχουν φωνές που εναντιώνονται στο κύμα της παγκοσμιοποίησης και στην εγκατάλειψη του κράτους πρόνοιας.

Τα ζητήματα είναι περίπλοκα και οι απαντήσεις δύσκολες. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι οι αξίες πάνω στις οποίες στηρίζεται το ΕΚΜ είναι στέρεες. Αυτό που επίσης είναι βέβαιο είναι ότι το ΕΚΜ θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται και να εξελίσσεται, έτσι ώστε να απαντάει στις προκλήσεις των καιρών χωρίς να κάνει εκπτώσεις στις αξίες του, αλλά και χωρίς να υπονομεύει την ανάπτυξη με δαπάνες υπερβολικές και ενδεχομένως άσκοπες.

Δ.2. Οικονομικές πτυχές της αναπτυξιακής πολιτικής της Ε.Ε.

Η ΕΕ είναι ο σημαντικότερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο και έχει δεσμευτεί να αυξήσει ακόμη περισσότερο τη βοήθεια που παρέχει. Η βοήθεια από μόνη της δεν αρκεί για να μειωθεί η φτώχεια με βιώσιμο τρόπο. Είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν πολιτικές για να μπορέσουν οι εν λόγω χώρες να αντιμετωπίσουν το έλλειμμα που αντιμετωπίζουν όσον αφορά τη διακυβέρνηση, τα εμπορικά καθεστάτα και τη γεωγραφική τους θέση, αλλά και για να αξιοποιήσουν καλύτερα τις δυνατότητες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση. Η ΕΕ, ως ο μεγαλύτερος χορηγός επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ) παγκοσμίως, πρωτοστατεί στον διάλογο για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης.

Καινοτόμες πηγές χρηματοδότησης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη πρωτοστατούν παγκοσμίως στην καινοτόμο χρηματοδότηση τομέων όπως ο χρηματοπιστωτικός τομέας, η κλιματική αλλαγή και η ανάπτυξη. Η Επιτροπή συνεισφέρει στο έργο που συντελείται εντός της ΕΕ, εκπονώντας αξιολογήσεις για το δυναμικό των καινοτόμων πηγών χρηματοδότησης.

Ελάφρυνση του χρέους

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη συμμετέχουν στην πρωτοβουλία ελάφρυνσης του χρέους των υπερχρεωμένων φτωχών χωρών. Κύριος στόχος της πρωτοβουλίας είναι η μείωση της δανειακής επιβάρυνσης αυτών των χωρών σε βιώσιμα επίπεδα, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζουν ικανοποιητικά τις διάφορες πολιτικές, ώστε οι προσπάθειες προσαρμογής και μεταρρυθμίσεων να μην υπονομεύονται από τις διαρκείς επιβαρύνσεις λόγω υψηλού χρέους και

υψηλού κόστους εξυπηρέτησής του. Αν και η πρωτοβουλία αυτή έληξε το 2006, οι δικαιούχες χώρες μπορούν να συνεχίσουν να επωφελούνται από αυτήν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε στην πρωτοβουλία για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες με ποσό ύψους 1,6 δισ. ευρώ. Επίσης, τα κράτη μέλη της ΕΕ συνεισέφεραν στην Πολυμερή Πρωτοβουλία Ελάφρυνσης του Χρέους (ΠΠΕΧ) με σκοπό την πλήρη διαγραφή του επιλέξιμου χρέους υπερχρεωμένων φτωχών χωρών προς την Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ και την Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης.

Παγκοσμιοποίηση και ανάπτυξη

Οι αναπτυσσόμενες χώρες συμμετέχουν στην παγκοσμιοποίηση σε διαφορετικό βαθμό η καθεμιά. Η Ασία και η Λατινική Αμερική έχουν αυξήσει εντυπωσιακά το μερίδιό τους στο παγκόσμιο εμπόριο και στις ροές κεφαλαίων από το 1980, ενώ το μερίδιο της υποσαχάριας Αφρικής έχει μειωθεί. Οι δασμολογικοί φραγμοί στις αναπτυσσόμενες χώρες μειώθηκαν, παρόλο που οι μη δασμολογικοί φραγμοί εξακολουθούν να είναι σημαντικοί. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις παραμένουν συγκεντρωμένες σε λίγες μόνο αναδυόμενες αγορές της Ανατολικής Ασίας και Λατινικής Αμερικής. Τα εμβάσματα και η αναπτυξιακή βοήθεια αποτελούν σημαντικούς πόρους εξωτερικής χρηματοδότησης σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ έχουν μειωθεί οι εκροές από την εξυπηρέτηση του χρέους.

Προώθηση του αποτελεσματικού εμπορίου

Οι εμπειρικές μελέτες υποστηρίζουν γενικά την άποψη ότι η παγκοσμιοποίηση τείνει να συνδέεται με υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Παράλληλα όμως επισημαίνουν ότι το εμπόριο αποτελεί αναγκαία, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την ανάπτυξη. Η εφαρμογή οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών, η θεσμική οργάνωση, τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, καθώς και οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις αποτελούν εξίσου σημαντικούς παράγοντες για να μπορέσουν οι χώρες αυτές να αξιοποιήσουν πλήρως τις ευκαιρίες που τους προσφέρει το εμπόριο. Για τους λόγους αυτούς, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδίδει ύψιστη σημασία στη διασφάλιση ότι οι χώρες που λαμβάνουν βοήθεια της ΕΕ διαθέτουν αξιόπιστα αναπτυξιακά προγράμματα και ότι βελτιώνουν συνεχώς τη θεσμική τους οργάνωση και τα συστήματα διακυβέρνησης. Χωρίς να παραβλέπεται η αποκλειστική ευθύνη κάθε χώρας, οι εμπειρογνώμονες από τις διάφορες υπηρεσίες και αντιπροσωπείες της Επιτροπής βοηθούν στην κατάρτιση και την υλοποίηση των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών με στόχο την αξιοποίηση της ενωσιακής βοήθειας.

Δ.3. Η διαχείριση της παγκοσμιοποίησης από τους ευρωπαίους

Η παγκόσμια οικονομία στον 21^ο αιώνα χαρακτηρίζεται από αλλαγές που κυοφορούν απειλές αλλά και ευκαιρίες ανάπτυξης. Η μεγαλύτερη πρόκληση για την ευρωπαϊκή οικονομία, είναι να ανταποκριθεί με ευελιξία στις προκλήσεις αυτές να κερδίσει ανάπτυξη με όρους κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Όπως είδαμε στην πρώτη ενότητα η παγκοσμιοποίηση χαρακτηρίζεται από σωρεία αντιφάσεων. Από την μια υπάρχει η τάση για χρηματοοικονομική ολοκλήρωση που προκαλεί σχέσεις αλληλεξάρτησης των κρατών δημιουργώντας όμως σχέσεις ανταγωνισμού που υπονομεύουν τις δημοσιονομικές τους δυνατότητες άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Το κεφάλαιο μετακινείται ενώ η εργασία παραμένει σταθερή δημιουργώντας συνθήκες οικονομικής επιβράδυνσης και κοινωνικής δυσaréσκειας. Ταυτόχρονα η παγκοσμιοποίηση παράγει ανάπτυξη και πλούτο που όμως διανέμεται άνισα προκαλώντας δικαιολογημένα αισθήματα δυσaréσκειας και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Οι παραπάνω αντιφάσεις πρέπει να εξομαλυνθούν υιοθετώντας μια στρατηγική διαχείρισης του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης βασισμένη σε τρεις άξονες : πρώτον αυτόν της κατάλληλης επικοινωνιακής διαχείρισης που θα δώσει στους ευρωπαίους πολίτες μια ρεαλιστική εικόνα για την παγκοσμιοποίηση, ποιοι ορίζοντες διανοίγονται αλλά και ποια είναι τα μεγάλα διακυβεύματα που τίθενται υπό αμφισβήτηση αν η Ευρώπη δεν ανταποκριθεί με επιτυχία, δεύτερον υιοθετώντας μια προσέγγιση που η οικονομική μεγέθυνση θα συμβαδίσει με την κοινωνική αλληλεγγύη και τον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού και τρίτον να προωθηθούν δομές διεθνούς συνεργασίας και συνοχής που αφενός θα αποκαταστήσουν τη διεθνή οικονομική και κοινωνική ισορροπία με δικαιότερη κατανομή των ωφελειών που προκύπτουν και αφετέρου να αντιμετωπίσουν με όρους αποτελεσματικότητας προβλήματα όπως αυτά του περιβάλλοντος , της υπερθέρμανσης του πλανήτη, της ασφάλειας που πλέον δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μονομερώς.

Δ.4. Η Ευρώπη των δύο ταχυτήτων : Βορράς εναντίον Νότου

Μια φορά κι έναν καιρό , το Ευρώ υποτίθεται ότι θα βοηθούσε στην οικονομική ολοκλήρωση των εθνών της Ευρώπης να μετατραπούν σε μια απρόσκοπτη ,πλήρως ολοκληρωμένη οικονομία. Αλλά αντιθέτως το Ευρώ «σκόνταψε» πάνω στις πολλές ανισορροπίες αντί να τις εξομαλύνει όπως υποτίθεται ότι έπρεπε να γίνει. Οι οικονομολόγοι προειδοποιούν ότι ο κίνδυνος για δύο ταχυτήτων ανάκαμψη ανάμεσα στα 16 μέλη της ευρωπαϊκής ζώνης χειροτερεύει κάθε φορά που οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις εφαρμόζουν μέτρα για την μείωση των χρεών και ελλειμμάτων τους.

Το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης προβλέπει σε αργή υποχώρηση από την ύφεση . Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει υποβαθμίσει τα σχέδια ανάπτυξης για τον επόμενο χρόνο και προσδοκούν ότι η ταχύτητα της ανάκαμψης θα ποικίλλει σημαντικά από περιοχή σε περιοχή καθώς εφαρμόζονται μέτρα λιτότητας .

Καθώς κάποιες ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούν μέτρα λιτότητας ως ευκαιρία για να ωθήσουν βελτιώσεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα μακροπρόθεσμα, αυτά τα μέτρα ίσως να διευρύνουν , αντί να γεφυρώνουν το χάσμα στην Ευρώπη. Κι αυτό γιατί οι περικοπές στις κυβερνητικές υπηρεσίες και οι υψηλότερες φορολογήσεις θα ήταν πιο εύκολο να εφαρμοστούν σε χώρες όπου έχουν ήδη εμπειρία στην ταχύτερη ανάπτυξη και γιατί οι πιο αργά αναπτυσσόμενες χώρες ακόμα χρειάζονται δημόσιες δαπάνες για την τόνωση της ζήτησης.

Η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική κατά πάσα πιθανότητα θα αποτελέσει πρόκληση για το Νότιο μέρος της Ευρώπης, χώρες του οποίου έχουν παρεμποδιστεί από επενδύσεις και ανάπτυξη υποδομών και χαρακτηρίζονται από έναν τρόπο ζωής όπου η ευελιξία των εργαζομένων αποτελεί πολυπόθητο ιδανικό.

Υπάρχουν επίσης πολιτικά και πολιτιστικά εμπόδια για να εφαρμοστούν μέτρα λιτότητας σε κάποιες νότιες περιοχές . Οι πολιτικοί γνωρίζουν ότι οι ψηφοφόροι που θίγονται περισσότερο από την λιτότητα σίγουρα θα εκφράσουν την αγανάκτηση τους στις μελλοντικές εκλογές.

Όμως σε οικονομικούς όρους , είναι ξεκάθαρο ότι οι νότιες ευρωπαϊκές χώρες θα πρέπει να βελτιώσουν αυτά και άλλα προβλήματα για να καταφέρουν να φτάσουν τους βόρειους γείτονες τους. Εάν ένα τέτοιο χάσμα διευρύνεται , θα μπορούσε να θέσει προβλήματα στην σταθερότητα του Ευρώ κατά την πάροδο του χρόνου.

Και οι χώρες που έχουν υποστεί εσωτερικό βόρειο- νότιο χάσμα ,όπως η Ιταλία και η Ισπανία, θα αντιμετωπίσουν ακόμα μεγαλύτερα εμπόδια για να εκκαθαρίσουν.

Δ.5. Το μέλλον του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Οι επιπτώσεις της κρίσης έγιναν αισθητές στον εργασιακό κόσμο και τον κόσμο των επιχειρήσεων κυρίως στις δυτικές ευρωπαϊκές οικονομίες , οι οποίες είναι ολοένα και χρεωμένες και έχουν αποδειχθεί ανίκανες μέσω των φορολογικών και κοινωνικών πολιτικών να μειώσουν τις υπερβολές του καπιταλισμού, οι οποίες έχουν ξεφύγει διεθνώς εκτός ελέγχου. Δεν είναι μυστικό ότι η προσέγγιση του laissez-faire παρείχε υποστήριξη και ώθηση κυρίως από τις Η.Π.Α. και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αντ ' αυτού, το κοινωνικό μοντέλο κράτους της Ευρώπης, έχει καθιερωθεί και είναι περισσότερο προσανατολισμένο στην προστασία των ασθενέστερων στρωμάτων της κοινωνίας γενικά, και προσπάθησε να μειώσει τις κοινωνικές ανισότητες και να ελέγξει εκφυλιστικές τάσεις, οι οποίες είναι δυνητικά επικίνδυνες για την κοινωνική και πολιτική τάξη, η οποία αναπόφευκτα παράγει ταραχώδη οικονομική ανάπτυξη.

Έτσι ,το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο εισήλθε σε μια κρίσιμη φάση στην οποία τα θεμέλια του φαίνονταν λιγότερο ασφαλή και τέθηκαν υπό αμφισβήτηση από τις βιομηχανικές, οικονομικές και εμπορικές επιτυχίες των άλλων μοντέλων (κυρίως του ασιατικού).

Από τα μέσα του 1990 και μετά , η κρίση χρέους των Δυτικών οικονομιών εντάθηκε περισσότερο ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών , οι τάσεις ενθαρρύνθηκαν, ιδίως στις ΗΠΑ από τα ανεκτικά τραπεζικά και χρηματοπιστωτικά συστήματα , των οποίων η έλλειψη κανονισμών σήμαινε ότι πολύ λίγοι περιορισμοί επιβλήθηκαν στην κίνηση κεφαλαίων. Στο βωμό μιας τεράστιας αύξησης της οικονομικής ανάπτυξης, αν και δεν κατανεμήθηκε ομοιόμορφα , οι συνθήκες δημιουργήθηκαν για μια οικονομία η οποία βασίστηκε περισσότερο στην κερδοσκοπία και στις ροές κεφαλαίων παρά στην πραγματική οικονομία . Πράγματι , οι περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν ότι η απελευθέρωση, η απορρύθμιση και η αυστηρή ιδιωτικοποίηση βρίσκονται ανάμεσα στους βασικούς παράγοντες της αυξανόμενης αποδυνάμωσης των κρατών, όπου φαίνεται σ' όλους τους τομείς του ελέγχου του κεφαλαίου και του σεβασμού των συλλογικών διαπραγματεύσεων και στην τριμερή σχέση μεταξύ των κρατών , των επιχειρήσεων και των τραπεζών.

Κατά την διάρκεια 2007-2008 η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση είχε διαφορετικές επιδράσεις στα διάφορα μέρη του κόσμου : ορισμένες χώρες σημείωσαν βελτιώσεις στις οικονομικές συνθήκες , ενώ κάποιες άλλες σημείωσαν οπισθοδρόμηση.

Οι ευρωπαϊκές χώρες είναι αντιμέτωπες με ένα πρόβλημα που δεν μπορούν να λύσουν με πολιτικά και θεσμικά μέσα που έχουν σήμερα στην διάθεση τους. Στο σημερινό διεθνές οικονομικό πλαίσιο, οι αγορές κέρδισαν και διατηρήθηκαν μέσα από την παραγωγή είτε αγαθών σε ακόμα χαμηλότερες τιμές είτε αγαθών με υψηλό τεχνολογικό περιεχόμενο. Στην πρώτη περίπτωση , οι Ευρωπαίοι απλά δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις χαμηλές τιμές της Κίνας ,της Ινδίας και των αναπτυσσόμενων χωρών , λόγω των χαμηλών μισθών που πληρώνουν οι κατασκευαστές. Επιπρόσθετα, ακόμα και η Κίνα έχει ξεκινήσει την μετεγκατάσταση των παραγωγικών μονάδων σε Αφρικανικές χώρες όπου το κατασκευαστικό κόστος μπορεί να μειωθεί ακόμα περισσότερο. Στην δεύτερη περίπτωση , μόνο ορισμένες από τις Ευρωπαϊκές χώρες, η Γερμανία για παράδειγμα, έχουν καταφέρει να παραμείνουν ανταγωνιστικοί , μέσω καινοτομιών , εισάγοντας πολιτική ανώτατου μισθού και βελτιώνοντας την παραγωγική ικανότητα.

Η τρέχουσα κρίση τονίζει ένα πρόβλημα που καμία Ευρωπαϊκή χώρα δεν φαίνεται εφοδιασμένη για την αντιμετώπιση και επίλυση με επιτυχία των προβλημάτων της ανεργίας , κυρίως των νέων . Αντιθέτως , η σημερινή κοινωνία , όπου τα εργασιακά συμβόλαια μικρής διάρκειας γίνονται ολοένα και περισσότερο ο κανόνας, προσφέρει λίγες προοπτικές για σταθερή εργασία.

Απορροφημένα από την ανάγκη να εξισορροπήσουν τα οικονομικά τους μέσω της μείωσης του εθνικού χρέους και έχοντας να προσπαθήσουν να παραμείνουν ανταγωνιστικοί στη παγκόσμια αγορά η οποία χαρακτηρίζεται από σοβαρές ανισορροπίες, όλα τα κράτη προσπαθούν να απαλλαγούν από το κόστος προστασίας των αδύναμων τομέων της κοινωνίας και την διατήρηση μιας σειράς από δημόσιες υπηρεσίες , οι οποίες κάποτε φαίνονταν απαραίτητες με σκοπό να προωθηθεί η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη ενώ τώρα φαίνονται ως εμπόδιο.

Στην Ευρώπη , η δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος προσωρινά μετρίασε τα αποτελέσματα που δημιούργησε το κενό της κυβέρνησης το οποίο είχε δημιουργηθεί στον κόσμο και κυρίως στην Δύση. Μετά από όλα αυτά , το ενιαίο νόμισμα , μειώνοντας το πρόβλημα των διακυμάνσεων των Ευρωπαϊκών νομισμάτων , οδήγησε τις εθνικές οικονομίες σε σταθερότητα και επέτρεψε στις επιχειρήσεις να κάνουν μακροπρόθεσμα σχέδια. Όμως η ύπαρξη του νομίσματος χωρίς ένα ενιαίο κράτος ήταν και παραμένει παράδοξο ενάντια στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ακόμα και στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις που παραμένουν απροστάτευτες πάνω από όλα στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Σαφώς, εάν η Ευρώπη ήταν σε θέση να εξοπλιστεί με πραγματική οικονομική και βιομηχανική πολιτική ,θα ήταν εφικτό να αλλάξει την βάση των παραγωγικών σχέσεων μεταξύ της Ευρώπης και της Κίνας και να δημιουργήσει τις συνθήκες για μια νέα πολιτική ανάπτυξης.

Με την μερική εξαίρεση της Γερμανίας, η οποία ακόμα μπορεί να βασίζεται στην δυνατότητα επέκτασης στις αγορές της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, οι Ευρωπαϊκές χώρες, αν ληφθούν μεμονωμένα , φαίνεται ότι είναι ανίκανες να κοιτάξουν το μέλλον. Στις περισσότερες περιπτώσεις , η βραχυπρόθεσμη επιλογή τους που φαίνεται να είναι περισσότερο εφικτή είναι να χτίσουν το μέλλον τους σε χρέη. Μια σωστή κατανόηση της εθνικής οικονομίας σαν μέρος της παγκόσμιας θα πρέπει να βασίζεται σε θεμελιώδη διάκριση μεταξύ των επενδύσεων και της κατανάλωσης, μεταξύ των ποσών που δαπανούνται για μελλοντικό πλούτο και των ποσών που δαπανούνται για τρέχουσες ανάγκες και επιθυμίες. Σε αντίθεση με ότι πιστεύουν ορισμένοι, η λογική φανερώνει ότι δεν υπάρχει τίποτα λάθος στα έθνη να δανείζονται από άλλα έθνη, με την προϋπόθεση τα δάνεια που λαμβάνονται να επενδύονται σε βιομηχανίες, σχολεία, οδικά δίκτυα και άλλα μέσα που συμβάλλουν στην ενίσχυση της μελλοντικής παραγωγής. Τα χρέη αποτελούν πρόβλημα όταν τα χρήματα δαπανούνται στην κατανάλωση. Αυτό είναι ακριβώς το τι κάνουν οι Ευρωπαίοι. Κι γι' αυτό είναι θεμιτό να φοβούνται ότι το κράτος πρόνοιας , με άλλα λόγια το κράτος με του οποίου η παρουσία στην οικονομία στο παρελθόν ευνόησε τη διατήρηση μιας πιο ισορροπημένης κοινωνίας, τώρα κλονίζεται από την κρίση. Και ένα κράτος πρόνοιας μέσα στην κρίση θα βαρύνει το «κοινωνικό συμβόλαιο» , δηλαδή το σύμφωνο κοινωνικής αλληλεγγύης στο οποίο το ίδιο βασίζεται.

Η δυνατότητα της διάσωσης του μοντέλου κράτους πρόνοιας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης εξαρτάται από το εάν υπάρχουν ή δεν υπάρχουν προοπτικές να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό ομοσπονδιακό πλαίσιο, ξεκινώντας από την ευρωζώνη ή κάποιες από τις βασικές χώρες. Διότι η αποτυχία να δημιουργηθεί αυτό το πλαίσιο θα έχει δύο επιπτώσεις : πρώτον θα μετακινηθεί η Ευρώπη πιο μακριά από τις συνθήκες που είναι απαραίτητες προκειμένου να διατηρήσει και να ενισχύσει το επίπεδο αλληλεγγύης μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών , δεύτερον θα στερούσε στον κόσμο ένα μοντέλο αναφοράς για την προώθηση πιο δίκαιης και πιο βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο , και αυτό είναι ένα αποτέλεσμα που θα μπορούσε να έχει δραματικές συνέπειες, τόσο κοινωνικές όσο και περιβαλλοντολογικές. Η ανάγκη να αποφευχθεί αυτό το επικίνδυνο σενάριο είναι από μόνο του λόγος ,τόσο ηθικός όσο και πολιτικός , για την προσπάθεια να ξεκινήσει εκ νέου ο ρόλος της πολιτικής στην Ευρώπη και του σχεδίου να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό ομοσπονδιακό κράτος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση αποτελεί την διαδικασία προώθησης της παγκόσμιας οικονομίας μέσω του εμπορίου και των επενδύσεων. Μελετώντας όλα τα χαρακτηριστικά της και τις επιδράσεις της διαπιστώνουμε ότι χαρακτηρίζεται από σωρεία αντιφάσεων, καθώς υπάρχει από την μία η τάση για χρηματοοικονομική ολοκλήρωση που προκαλεί σχέσεις αλληλεξάρτησης των κρατών δημιουργώντας όμως παράλληλα σχέσεις ανταγωνισμού που υπονομεύουν τις δημοσιονομικές τους δυνατότητες άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

Η τεχνολογία των πληροφοριών αποτελεί έναν πολύ σημαντικό κινητήριο παράγοντα για την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, ο οποίος εξελίσσεται συνέχεια με την πάροδο των χρόνων και συμβάλει αποτελεσματικά στην οικονομική ολοκλήρωση των κρατών. Από την άλλη πλευρά η παγκοσμιοποίηση με την σειρά της συμβάλει στην επιτάχυνση της τεχνολογικής αλλαγής.

Η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη. Η διαδικασία της σύγχρονης οικονομικής ανάπτυξης συνδυάζει την αύξηση της παραγωγικότητας και τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό. Οι βασικές πηγές της παγκοσμιοποίησης είναι αυτές που προωθούν την παραγωγικότητα και την διαρθρωτική αλλαγή οι οποίες είναι οι ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές στην παραγωγικότητα, στην μεταφορά και άλλες διαδικασίες που συνδυάζουν την επέκταση του μεγέθους των αγορών και την μείωση του συναλλακτικού τους κόστους.

Συμπερασματικά, η παγκοσμιοποίηση μπορεί θεωρητικά να βοηθήσει στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω διαφόρων διαύλων , αλλά δεν υπάρχει εμπειρική απόδειξη ότι η αιτιώδης σχέση είναι ποσοτικά πολύ σημαντική.

Επιπρόσθετα, η οικονομική παγκοσμιοποίηση βοηθάει τις κυβερνήσεις να επιβαρυνθούν χρέη, αλλά με αυτόν τον τρόπο επιδεινώνει το πρόβλημα υπερδανεισμού . Ένα από τα θεωρητικά της οφέλη ,εκτός από την οικονομική ανάπτυξη είναι ότι βοηθάει τις αναπτυσσόμενες χώρες να διαχειριστούν καλύτερα την μακροοικονομική τους αστάθεια.

Η εισοδηματική ανισότητα που προκύπτει από την οικονομική ενσωμάτωση των χωρών , αμβλύνεται πολύ ευκολότερα στην περίπτωση των ήδη αναπτυγμένων χωρών. Κάποιες από τις βασικές αιτίες του διευρυνόμενου χάσματος των μισθών είναι οι αυξανόμενες εισαγωγές εντάσεως εργασίας από τις αναπτυσσόμενες χώρες και η τεχνολογική αλλαγή. Η αυξανόμενη ροή αγαθών εντάσεως εργασίας και ανειδίκευτης εργασίας από τις αναπτυσσόμενες χώρες μείωσε την ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία στις χώρες υψηλών εισοδημάτων, αυξάνοντας έτσι τις εισοδηματικές ανισότητες σε αυτές τις χώρες. Η παγκόσμια οικονομική κρίση αποδεικνύει ότι η υποχώρηση του ρόλου του κράτους λόγω της οικονομικής ελευθερίας , επιφέρει καταστρατήγηση

πανανθρώπων δικαιωμάτων και αρχών, ενισχύοντας παγκόσμιες ανισότητες εις βάρος των μη προνομιούχων. Κάθε οικονομικό μοντέλο που δεν αντιμετωπίζει καταλλήλως την ανισότητα θα καταλήξει εν ευθέτω χρόνους σε μια κρίση νομιμότητας. Εάν οι εισοδηματικές ανισότητες γίνουν αρκετά μεγάλες, μπορεί να οδηγήσουν σε λιγότερη ισότητα ευκαιριών, ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης. Τρόποι για να αντιμετωπιστεί η ανισότητα είναι ο ανταγωνισμός στον οποίο πρέπει να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια στις συμβάσεις της κυβέρνησης και αποτελεσματική αντιμονοπωλιακή νομοθεσία, η στόχευση των κρατικών δαπανών για τους φτωχούς και τους νέους και η φορολογική μεταρρύθμιση σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να συγκεντρωθούν χρήματα πιο αποτελεσματικά και προοδευτικά.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (ΕΚΜ) βασίζεται σε θεμελιώδεις αρχές όπως είναι η αλληλεγγύη, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, η εξάλειψη της φτώχειας και του αποκλεισμού. Συνδυάζει την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με τις συνεχώς βελτιούμενες συνθήκες ζωής και εργασίας. Σύμφωνα όμως με τις προκλήσεις των καιρών το ΕΚΜ θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται και να εξελίσσεται χωρίς να μεταβάλλει τις αξίες του και χωρίς να υπονομεύει την ανάπτυξη με δαπάνες υπερβολικές και άσκοπες. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας παγκοσμίως.

Πολλοί είναι εκείνοι που συμφωνούν ότι η απελευθέρωση, η απορρύθμιση και η αυστηρή ιδιωτικοποίηση βρίσκονται ανάμεσα στους βασικούς παράγοντες της αυξανόμενης αποδυνάμωσης των κρατών. Παρ' όλ' αυτά η εθνική οικονομία σαν μέρος της παγκόσμιας οικονομίας πρέπει να βασίζεται σε θεμελιώδη διάκριση μεταξύ των επενδύσεων και της κατανάλωσης. Το λάθος των Ευρωπαίων είναι ότι τα χρέη δαπανούνται στην κατανάλωση. Η ανάγκη διάσωσης της Ευρώπης είναι ο λόγος για την προσπάθεια να ξεκινήσει ένας νέος ρόλος πολιτικής στην Ευρώπη και ένα σχέδιο δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού ομοσπονδιακού κράτους.

ΠΗΓΕΣ:

Ελληνική βιβλιογραφία

Sotiriadou K., Sarafis P., Malliarou M. . (2010). The European Social Model, the Lisbon Strategy and the energetic and dynamic welfare state: context, developments and prospects. Interscientific Health Care . Vol 2 , Issue 3, 105-114

Βεργόπουλος Κ. (1999). Παγκοσμιοποίηση. Η μεγάλη χίμαιρα. Αθήνα. Εκδόσεις Λιβάνη

Κούγιας Γ. Κων/νος. (2008). Παγκοσμιοποίηση και Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο : Τάσεις προς μια νέα Ευρωπαϊκή κοινωνική ταυτότητα. Το παράδειγμα της ευελισφάλειας. Ανακοίνωση για το Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας.

Μακρής Γιώργος. (2008). Παγκοσμιοποίηση και Διεθνής Πολιτική Οικονομία : Μια θεωρητική προσέγγιση. Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Adelman, Irma, and Cynthia T. Morris, 1978, "Patterns of Market Expansion in the Nineteenth Century: A Quantitative Study," in George Dalton, ed., Research in Economic Anthropology vol.1. Greenwich, Conn.: JAI Press. pp. 231-324.

Alderman Liz,(2010), Europe's Two – Speed Economy: North Vs. South, Economix , Explaining the Science of Everyday Life

Atkinson, A.B., 1999. Is rising Inequality Inevitable? A Critique of the Transatlantic Consensus , WIDER Annual Lectures 3 , UNU/WIDER , Helsinki, November

Brent Barker, 2000, Technology and the Quest for Sustainability, Electric Power Research Institute, vol. 25

Chomsky Noam. 2011, Occupy the Future . http://inthesetimes.com/article/12206/occupy_the_future

Cohn T. ,2009. Διεθνής πολιτική οικονομία. Αθήνα. Εκδόσεις Gutenberg

Costa Anna, (2010), The Future of the European Social Model in the era of globalization, Single issue , page 72, www.thefederalist.eu

Curran ,J. 2011, «Οι θεωρήσεις των μέσων επικοινωνίας και του πολιτισμού στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού» στο Παπαθανασόπουλος Στ. (επιμ.) .Τα μέσα επικοινωνίας στον 21^ο αι. Αθήνα : Καστανιώτης

Dollar , D .and A., Kraay, 2000. Growth is Good for the Poor, mimeo, www.worldbank.org/research

Drago Tito, 2001, Adapting Technology to the Needs of Each Society, InterPress Service

Economic and Financial Affairs. 2011 .Ευρωπαϊκή Επιτροπή. www.ec.europa.eu/economy_finance/international/development_policy

Eswar Prasad, Kenneth Rogoff, Shang-Jin Wei, M. Ayhan Kose, 2004, Financial Globalization, growth and volatility in developing countries, working paper 10942, National bureau of economic research, : <http://www.nber.org/papers/w10942>

Farrell, R. R. (2007, February 23). *The Future of Globalization*. Retrieved September 26, 2011, from Website of The Real Truth, Magazine: <http://www.realtruth.org/articles/070223-001-globalization.html>

Hamilton, L., & Webster, P. (2009). *The International Business Enviroment*. New York: Oxford Univeristy Press.

Harrison, A. (2006). *GLOBALIZATION AND POVERTY*. Cambridge: NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH.

Henderson, D. R. (2007). *The Concise Encyclopedia of Economics*. Califronia: Liberty Fund.

Hill, C. W. (2009). *International Business*. New York: McGraw-Hill.

Intriligator, M. D. (2003). *Globalization of the World Economy: Potential Benefits and Costs and A net Assessment*. Los Angeles: Milken Institute.

Moshe Syrquin . 2002. Market Integration within and among Nations . University of Miami.

Muhammad Akram Ch., Muhammad Asim Faheem, Muhammad Khyzer Bin Dost, Iqra Abdullah. (2011). Globalization and its impacts on the World Economic Development. International Journal of Business and Social Science.Vol. 2 No. 23.

Nigam, M. (2009, August 4). *Impact of Globalization*. Retrieved September 26, 2011, from Article Base Web Site: <http://monikanigam.articlesbase.com/science-articles/impact-of-globalization-1095770.html>

Ogunsola, L. A. (2005). Information and Communication Technologies and the Effects of Globalization: Twenty-First Century "Digital Slavery" for Developing Countries--Myth or Reality? *ELECTRONIC JOURNAL OF ACADEMIC AND SPECIAL LIBRARIANSHIP* , 2, 1-2.

Oman C. , (1996). The Policy Challenges of Globalization and Regionalization , OECD Development Centre , Policy Brief No 11

Palmer, T. G. (2002). *Globalization is Great !* Washington: Cato's Letter.

Professor Ron Duncan, 2000, Globalisation and Income Inequality : An International Perspective, Conference on International Trade Education and research

Robbins, L. (1968). *The Theory of Economic Development in the History of Economic Thought*. London: Macmillan.

Rogers Paul . 2011. A word in protest. Open democracy

Rostow, W. (1960). *The Stages of Economic Growth: A non-communist manifesto*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rothenberg, L. E. (2003). *Globalization 101 The Three Tensions of Globalization*. New York: The American Forum of Global Education.

Salvatore, D. (1998). *International Economics*. West Sussex: John Wiley & Sons, Inc.

Samuelson, Paul, A., 1952, "The Transfer Problem and Transport Costs: The Terms of Trade when Impediments are Absent," *Economic Journal*, 62: 278-304.

Steger, M. B. (2009). *Globalization: A Very Short Introduction*. Hampshire: Oxford Univeristy Press.

Thomas L. Friedman, 1999, *Dueling Globalizations: A Debate Between Thomas L. Friedman and Ignacio Ramonet* DOS capital, Foreign Poly

Tilly, Charles, 1975, "Reflections on the History of European State-Making," in Charles Tilly (ed.) *The Formation of National States in Western Europe*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Tyers, R., R. Duncan and W. Martin, 1999. Trade , Technology and Labor Markets, *General Equilibrium Perspectives*, *Journal of Economic Integration* , 14(2):226-64

What is globalization ? *International Economics* , available from : <http://intl.econ.cuhk.edu.hk> (accessed 10/11/2012)

Wikipedia. (2011, June 2). *History of Globalization*. from Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_globalization

Wikipedia. (2011, May 13). *Economic indicator*. from Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Economic_indicator

Williamson J.G., 1997. *Globalisation and Inequality :Past and Present* , *The World Bank research Observer* , 12(2):117-36

World Bank, 1997. *China 2020: Development Challenges in the New Century*, Washington, DC

Woytinsky, W. S., and E. S. Woytinsky, 1953, *World Population and Production*. New York: The Twentieth Century Fund.

Χάμπερμας Γιούργκεν , 2003, *Ο μεταεθνικός αστερισμός*. Αθήνα : Εκδόσεις Πόλις

Χάμπερμας Γιούργκεν, Habermas, 2011. *Ο τελευταίος Ευρωπαίος* , www.antinews.gr/2011/11/28/135673